

**ŠOLA ZA ČASTNIKE
22. GENERACIJA
SPECIALIZACIJA PEHOTA**

ZAKLJUČNA NALOGA

OSNOVE TAKTIKE S POSLANSTVOM

Slušatelj:

poročnik Andrej Plohl

Mentor:

major Andrej Preložnik

Ljubljana, november 2011

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

Slovenska vojska

Poveljstvo za doktrino, razvoj,
izobraževanje in usposabljanje
Šola za častnike

Številka:

Datum:

ZAKLJUČNA NALOGA

OSNOVE TAKTIKE S POSLANSTVOM

Slušatelj: poročnik Andrej Plohl

Mentor: major Andrej Preložnik

Ljubljana, november 2011

POVZETEK

Taktika na podlagi splošnih zakonitosti in načel oboroženega boja proučuje temeljne značilnosti bojnih delovanj skupin ter taktičnih in združenih taktičnih enot. Pri tem mora upoštevati enotnost in povezanost znanosti in umetnosti taktike. Znanost odpira pot praksi, posplošuje dosežke materialne in miselne ustvarjalnosti ter jih povezuje z možnimi rešitvami in je v nenehnem iskanju novih in boljših rešitev. Umetnost potrjuje dogajanja ali zavrača pomujene rešitve. Napačni zaključki v taktiki kot znanosti so v boju zelo dragi, saj se plačujejo z življenji. Zaradi znanstvene povezanosti znanosti in umetnosti ima taktika značilnosti znanstvene vede oziroma veščine.

Poveljevanje determinira vodenje na način, da poveljnik prenese odločitve v izvedbo. To naredi preko povezanosti sil, ki jih ima na razpolago in preko bojnih funkcij v času, prostoru in namenu; s ciljem doseganja poslanstva. Poveljevanje je odraz strokovne presoje, ki jo izoblikujejo izkušnje, znanje, šolanje, inteligenca in intuicija poveljnika.

Ključne besede: taktika, poslanstvo, bojno poveljevanje, bojno delovanje popolnega spektra, poveljnik.

SUMMARY

Tactics on the basis of general rules and principles of the armed struggle examines the fundamental characteristics of combat operations and tactical groups and combined tactical units. It must take account of the unity and integration of science and art of tactics. Science opens the way to practice, generalises the material achievements and creativity of thought and link them with possible solutions and is in constant search for new and better solutions. Arts events confirms or rejects pomujene solutions. Erroneous conclusions in science are such tactics in fighting a very costly because they are paid with their lives. Because science links science and art of the characteristics of a scientific discipline tactics and skills.

Battle command applies leadership to translate decisions into actions, by synchronizing forces and warfighting funnctions in time, space an purpose, to accomplish missions. Command is guided by professional judgment gained from experience, knowledge, education, intelligence and intuition. It is driven by commanders.

Keywords: tactics, mission, battle command, full spectrum operations, commander.

KAZALO

POVZETEK	i
SUMMARY	ii
KAZALO	iii
1 UVOD	1
1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE.....	2
1.2 NAMEN IN CILJ NALOGE.....	2
1.3 METODE DELA.....	2
1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE.....	3
2 UMETNOST TAKTIKE	4
2.1 TAKTIČNA RAVEN VOJNE.....	4
2.2 ZNANOST IN UMETNOST TAKTIKE.....	4
2.2.1 Znanost.....	4
2.2.2 Umetnost.....	5
2.3 VIDIKI UMETNOSTI TAKTIKE.....	5
2.3.1 Znanje in inteligenca poveljnika.....	5
2.3.2 Bojno poveljevanje.....	5
2.3.3 Razsežnost človeka.....	6
2.4 PREMIŠLJENE OPERACIJE IN OPERACIJE NA HITRO ROKO.....	6
2.4.1 Možnosti in kompromisi.....	6
2.4.2 Negotovost in tveganje.....	7
3 BOJNO DELOVANJE POPOLNEGA SPEKTRA	8
3.1 POBUDA.....	9
3.1.1 Bojne operacije.....	10
3.1.2 Stabilizacijske in podporne operacije.....	10
3.2 SOČASNOST IN SINHRONIZACIJA.....	10
3.2.1 Sočasnost.....	10
3.2.2 Sinhronizacija.....	11
3.3 ELEMENTI BOJNEGA DELOVANJA POPOLNEGA SPEKTRA.....	11
3.3.1 Ofenzivno delovanje.....	11
3.3.2 Defenzivno delovanje.....	11
3.3.3 Stabilizacijsko delovanje.....	12
3.3.4 Podporno delovanje.....	12
3.4 SMRTONOSNA IN NESMRTONOSNA DELOVANJA.....	13
3.4.1 Smrtonosna delovanja.....	13
3.4.2. Nesmrtonosna delovanja.....	13

4 TAKTIČNE NALOGE S POSLANSTVOM	15
4.1 UČINKI NA SOVRAŽNIKA	15
4.2 AKTIVNOSTI LASTNIH SIL	15
4.3 VRSTE IN OBLIKE DELOVANJA	15
4.4 NAMEN (da bi...)	16
4.5 UČINKI NA SOVRAŽNIKA	16
4.5.1 Aktivnosti lastnih sil	18
4.5.2 Taktični simboli poslanstva	19
5 BOJNO POVELJEVANJE	21
5.1 RAZUMEVANJE	22
5.2 VIZUALIZACIJA	22
5.2.1 Poveljnikova vizualizacija	23
5.2.2 Območje odgovornosti	23
5.2.3 Območje interesa	23
5.2.4 Dejavniki METT-TC	23
5.3 OPISOVANJE	24
5.3.1 Poveljnikova začetna namera	24
5.3.2 Načrt za delovanje; shema manevra	24
5.3.3 Kritični obveščevalni podatki	25
5.3.3.1 Prednostne obveščevalne zadeve	26
5.3.3.2 Zahteve naših sil po informacijah	26
5.3.4 Bistveni elementi informacij o lastnih silah	26
5.4 USMERJANJE	26
5.4.1 Načrti in ukazi	26
5.4.2 Poveljnikova namera	27
5.4.3 Koncept delovanja	27
5.4.3.1 Operacije odločilnega delovanja	28
5.4.3.2 Operacije za oblikovanje razmer	28
5.4.3.3 Podporne operacije	28
5.4.3.4 Težišče delovanja	28
BOJNE FUNKCIJE	29
5.5 VODENJE	31
5.6 OCENJEVANJE	31
5.6.1 Merjenje izvedbe	31
5.6.2 Ocenjevanje učinkovitosti	31
NAČELA VOJNE IN OPERACIJ	32
Dodatna načela združenih operacij	32

6 ZAKLJUČEK	34
LITERATURA	35
VIRI	35
SEZNAM SLIK	36
SEZNAM TABEL	36
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	37
IZJAVA O AVTORSTVU	38

1 UVOD

Vojaška taktika je vojaška veda, ki se ukvarja z načini vojskovanja, postopki in zakonitosti oboroženega boja na področju bitke in boja ter z uporabo znanstveno-teoretičnih spoznanj pri pripravi in izvedbi taktičnega bojnega delovanja na kopnem, na morju in v zraku. Vojaške vede so vse vede, ki se ukvarjajo s preučevanjem, razvojem, načrtovanjem, organizacijo itd vojske/oboroženih sil. Zajema postopke in delovanje posameznikov in enot ter jih posplošuje pri bojnem delovanju v povezavi z oboroženim in neoboroženim delovanjem. Hkrati proučuje možnosti, organizacijo, formacijo in taktiko morebitnih sovražnikov (po Unger, 2004, str. 8).

Taktika ima kot del vojne veščine dolg razvoj. Že v zgodnjih zgodovinskih spisih se pojavljajo kratki opisi dogodkov v bitkah in vojnah. Sprva je taktika pri postavljanju enot v bojne postroje temeljila predvsem na presoji posameznih vojskovodij. Razvoj vojaške taktike je pogojen z razvojem filozofije in vojaške tehnologije. Do 19. stoletja se je vojaška taktika ukvarjala le z manevriranjem enot po bojišču, medtem ko se današnja taktika ukvarja z odzivom enot v vseh situacijah. Vojaška taktika je nadaljevanje vojaške strategije (po Unger, 2004, str. 8).

Taktika so načini, postopki in sredstva, s katerimi lahko najbolj smotno in najlaže uresničimo cilje. Taktika je vsota teorije in veščine oziroma, kot bo opisano v naslednjih poglavjih vsota znanosti in umetnosti. To pomeni, da je taktika sinteza teoretičnih spoznanj, praktičnih ukrepov in postopkov posameznika, skupin, taktičnih ter združenih taktičnih enot, starešin, poveljstev in štabov ter drugih, ki sodelujejo v boju in bitki ter imajo nalogo, da učinkovito ter s čim manjšimi izgubami opravijo bojno nalogo. Pri tem si prizadevajo, da bi sovražniku preprečili namene, mu vsilili svojo voljo, mu povzročili težke taktične pogoje in velike izgube, ga spravili v podrejeni položaj in ga na koncu premagali. Značaj in fiziognomija oboroženega boja od taktike zahteva, da preučuje teorijo in prakso boja ter bitke v pogojih bojnega delovanja na območju bojnega stika, zasedenem ozemlju, v sovražnikovem in svojem zaledju oziroma v različnih oblikah oboroženega boja (po Unger, 2004, str. 8).

V zaključni nalogi sem opisal taktiko, kot umetnost in kot znanost. Taktika pa ni edina veda oziroma veščina, ki ima ključno vlogo pri končnem izidu boja, bitke, operacije ali vojne. Zaradi vsebinske omejenosti nisem opredelil vseh veščin, ki imajo ključno vlogo pri končnem izidu vojne. V zaključni nalogi sem tako opisal še: bojno delovanje popolnega spektra, taktične naloge s poslanstvom in bojno poveljevanje. Po literaturi s katero sem si največ pomagal v ta sklop sodijo še: proces bojnega odločanja, bojna povelja in ukazi, priprava in pregled pred nalogo, ponavljanje bojnih postopkov in analiza po izvedeni nalogi.

1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE

V nalogi sem opredelil štiri različne, vendar medsebojno povezane veščine, ki imajo ključno vlogo pri končnem izidu boja/bitke. Te veščine so: umetnost taktike, bojno delovanje popolnega spektra, taktične naloge s poslanstvom in bojno poveljevanje. Glavna literatura mi je bil Smartbook, z naslovom Small unit tactics in podnaslovom Leader's reference guide to conducting tactical operations, iz leta 2008. Najprej sem se posvetil raziskavi različnosti med slovensko in ameriško literaturo opisanih veščin. Že na začetku sem ugotovil, da so si pojmi med slovensko in ameriško terminologijo različni, vendar kompatibilni oziroma vsaj sorodni. Del odgovora zakaj je temu tako je prav gotovo dejstvo, da imamo v Sloveniji knjigo Vojaška doktrina iz leta 2006, medtem ko so vse ameriške publikacije novejšega datuma.

Zadal sem si tri hipoteze:

1. Opisovanje ključnih veščin, ki ključno vplivajo na potek boja/bitke, izredno težko in počasno delo, saj so moja predhodna znanja preskromna in preozka za razumevanje vsebin iz ameriške literature.
2. Končna naloga bo na koncu primerjava med slovensko in ameriško doktrino, saj bom nehote in nezavedno iz ameriške literature impliciral na Slovensko vojsko in na slovenske razmere.
3. Med samo izdelavo naloge bom naletel na nemalo izzivov, ki bodo izhajali iz ameriške terminologije, s čimer bom pri prevajanju ustvaril nove slovensko-vojaške termine.

1.2 NAMEN IN CILJ NALOGE

Moj namen je bil izdelava zaključne naloge, ki bo v pomoč naslednjim generacijam. Naloge sem se lotil zaradi želje po preučitvi razlik med slovensko in ameriško terminologijo ključnih nalog v oboroženih silah omenjenih držav.

Pri izdelavi naloge sem zasledoval cilj, da čim bolj približam slovensko in ameriško terminologijo na isti imenovalec in poizkušam do največje mere poenotiti oziroma organizirati to različnost v skupno celoto.

Na koncu izdelave zaključne naloge sem ugotovil, da sem imel za cilj tudi to, da tudi sam opozorim na dejstvo, ki ga vsi poznamo, in sicer da v Sloveniji prepočasi hodimo v korak z »največjimi« vojskami, s čimer nam le-ti uhajajo dalj iz leta v leto.

1.3 METODE DELA

Zaključno nalogo lahko uvrstimo med analitična dela, saj sem do svojih ugotovitev prišel s pomočjo obdelave številne literature in virov, ki obravnavajo področje taktike in bojnih delovanj. K raziskavi sem pristopil deskriptivno, kar pomeni, da sem se omejil na opisovanje, saj na podlagi svojih izkušenj o tej tematiki še ne morem govoriti dovolj kompetentno. Zaradi zastavljenega cilja v zaključni nalogi, sem se posluževal domače in tuje literature in virov. Domača literatura na tem področju je skromna. Večino informacij sem zajemal iz vojaške doktrine, taktičnih priročnikov ter zaključnih nalog kandidatov prejšnjih generacij Šole za častnike. Pri tuji literaturi sem se predvsem opiral na Smartbook, z naslovom Small unit tactics in podnaslovom Leader's reference guide to conducting tactical operations, iz leta 2008.

1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE

Naloga je sestavljena iz štirih sklopov, kakor si sledijo po glavni literaturi, in sicer Smartbook, z naslovom Small unit tactics in podnaslovom Leader's reference guide to conducting tactical operations, iz leta 2008. Sklopi so opisani s pomočjo podpoglavij in grafičnimi elementi. Struktura naloge je oblikovana v skladu s SOP – ŠČ02/004 za oblikovanje zaključne naloge kandidatov in slušateljev Šole za častnike.

V prvem sklopu je predstavljena taktika, kot znanost in umetnost. Opisal sem tudi taktično raven vojne, na kateri so bitke in spopadi načrtovani in izvedeni za doseganje vojaških ciljev, ki so dodeljeni taktičnim enotam ali delovnim skupinam. Sklop vsebuje tudi temo iz hitrega in preiščenega načrtovanja .

V drugem sklopu je opisano delovanje popolnega spektra in njegove značilnosti. Opisani in na kratko so predstavljeni tudi glavni štirje elementi delovanja popolnega spektra: ofenzivno, defenzivno, stabilizacijsko in podporno delovanje. Sklop vsebuje tudi podpoglavje o smrtonosnih in nesmrtonosnih delovanjih.

Tretji sklop je večinoma predstavljen grafično, in sicer s taktičnimi znaki in njihov pomen. Opisani so le nekateri taktični znaki za taktične naloge s poslanstvom.

V zadnjem, četrtem sklopu sem predstavil bojno poveljevanje. V uvodu sem opisal kaj bojno poveljevanje sploh je in kako velik pomen ima za poveljnikovo delovanje. Opisani so tudi elementi bojnega poveljevanja in njihovi podsklopi, ki pomagajo poveljniku pri prenosu odločitve v izvedbo.

Pri nalogi sem imel nekaj težav z oblikovanjem novih besednih zvez v slovenski jezik, ki jih prej še nisem slišal, s čimer sem ustvaril verjetno nove besede in besedne zveze, kar je dodana vrednost te zaključne naloge.

2 UMETNOST TAKTIKE

Taktika je zaposlitev enot v boju. Vključuje urejeno postavitvev in manever enot v povezavi med seboj, terenom in sovražnikom za prenos potencialne moči v boju naproti zmagovalne bitke in spopade.

2.1 TAKTIČNA RAVEN VOJNE

Ravni vojne so doktrinarne perspektive, ki pojasnjujejo povezave med strateškimi cilji in taktičnimi ukrepi. Čeprav med njima ni določene meje ali razmejitev, so tri ravni strateška, operativna in taktična. To veljajo za vse vrste vojaških operacij.

Taktična raven vojne je raven vojne, na kateri so bitke in spopadi načrtovani in izvedeni za doseganje vojaških ciljev, ki so dodeljeni taktičnim enotam ali delovnim skupinam. Aktivnosti na tej ravni se osredotočajo na urejeno postavitvev in manever bojnih elementov v povezavi med seboj ter sovražnikom za doseg ciljev. Pomembno je razumeti taktiko v okviru ravni vojne. Strateške in operativne ravni zagotavljajo povezavo za taktične operacije. Brez te povezave se taktične operacije zmanjšajo na vrsto razdeljenih in neosredotočenih akcij.

Posamezniki, ekipe ter majhne enote

Posamezniki ekipe in majhne enote delujejo na taktični ravni. Občasno lahko njihova dejanja prinesejo strateški ali operativni učinek. Vendar pa to ne pomeni, da ti elementi delujejo na strateški ali operativni ravni. Dejanja niso strateškega, razen če neposredno prispevajo k doseganju strateškega končnega stanja. Podobno se ukrepi štejejo operativnimi le, če so neposredno povezani z operativnimi premiki ali zaporednimi bitkami in spopadi. Raven, na kateri pride do akcije je določena z vidika postroja v smislu načrtovanja, priprave in izvedbe.

Bitke, spopadi in akcije majhnih enot

Taktika je zaposlitev in urejene postavitvev sil v povezavi med seboj. S taktiko, poveljniki uporabi bojno moč za izpolnitev misije. Poveljnik na taktični ravni uporablja bojno moč v bitkah, spopadih, in akcijah malih enot . Bitka je sestavljena iz povezanih spopadov in traja dlje in vključuje večje sile kot spopad. Bitke lahko vplivajo na potek kampanje ali večje operacije. Spopad je taktični konflikt, običajno med nasprotnimi silami manjših postrojev (JP 1-02). Spopadi se običajno izvajajo na ravni brigade in niže. Običajno so kratki, izvedeni v trajanju minut, ur ali dni.

2.2 ZNANOST IN UMETNOST TAKTIKE

Taktik mora razumeti in obvladati znanost in umetnost taktike, dva izrazito različna vendar nerazdružljiva koncepta. Poveljniki in vodje na vseh položajih in podporni commissioned, warrant, and noncommissioned staff officers častniki morajo biti taktiki, da lahko vodijo svoje vojake v operacijah vseh obsegov.

2.2.1 Znanost

Znanost taktike zajema razumevanje tistih vidikov vojaške taktike-zmogljivosti, tehnika in postopki- ki jih je mogoče izmeriti in kodificirati. Znanost taktike vključuje fizične zmogljivosti prijateljskih in sovražnih organizacij in sistemov, kot so določanje, kako dolgo traja da se divizija premakne za določeno razdaljo. Vključuje tudi tehnike in postopke za izvedbo

določenih nalog, kot so taktični pogoji in kontrolna grafika, ki sestavljajo jezik taktike. Čeprav ni enostavna, je znanost taktike precej preprosta. Veliko večina tega priročnika je znanost taktike- tehnike in postopki za izrabo različnih elementov združenih oboroženih ekip za doseg večjih učinkov.

Obvladovanje znanosti taktike je za taktika potrebno, da razume telesne in postopkovne omejitve pod katerimi mora delati. Te omejitve vključujejo vplive terena, časa, prostora in vremena na prijateljske in sovražne sile. Vendar-ker je boj intenzivno človeška dejavnost-se rešitev taktičnih težav ne da strniti v formulo. Ob tem spoznanju je potrebno osvojiti umetnost taktike.

2.2.2 Umetnost

Umetnost taktike je sestavljen iz treh medsebojno povezanih vidikov: ustvarjalni in prilagodljiv nabor sredstev za izvajanje dodeljenih nalog, odločanje v pogojih negotovosti, ko se soočaš z inteligentnim sovražnikom, in razumevanje človeških razsežnosti-učinkov boja na vojake. Umetnost, nasprotju od znanosti, zahteva uporabo intuitivne sposobnosti, ki se jih ne da izključno naučiti. Taktik mora prilagoditi študijo in razviti svoje spretnosti skozi različne ustrezne, praktične izkušnje. Več izkušenj taktik dobi iz prakse v različnih okoliščinah, večje je njegovo obvladovanje umetnosti taktike.

Taktik uveljavlja umetnost taktike pri reševanju taktični problemov v okviru zahtev svojega poveljnika z izbiranjem iz medsebojno povezanih možnosti, vključno z:

- vrsto in obliko delovanja, oblike manevra, in nalogo taktične misije
- organizacija nalog sil na voljo, da se vključi dodeljevanje omejenih virov
- dogovorom in izbiro nadzornih ukrepov
- tempo delovanja
- tveganja, ki jih je poveljnik pripravljen sprejeti

2.3 VIDIKI UMETNOSTI TAKTIKE

Obstajajo trije vidiki umetnosti taktike, ki določajo sposobnega taktika:

2.3.1 Znanje in inteligenca poveljnika

Prva je kreativna in fleksibilna uporaba orodij, ki so na voljo poveljniku, kot so doktrina, taktika, tehnike, postopki, usposabljanje, organizacije, material, in vojaki, v poskusu, da postanejo sovražnikove situacijske taktike neučinkovite. Taktik mora razumeti, kako usposobiti in zaposliti svoje sile v celotnem spektru delovanja. Dejavniki misije, sovražnika, terena in vremena, vojakov, časa na voljo, in civilni vidiki (METT-TC) so spremenljivke, katerih neskončne mutacije skupaj vedno tvorijo nov taktični vzorec.

Tako nikoli ne proizvedejo popolnoma enake situacije, zato ni kontrolnih seznamov, ki bi ustrezno obravnavali vsak edinstven položaj. Ker se sovražnik v času načrtovanja, priprav in izvedbi operacije spreminja in se prilagaja prijateljskim potezom, ni nobenega jamstva, da bo tehnika, ki je v eni situaciji delovala, delovala znova. Vsak taktični problem je edinstven in ga je treba rešiti po svoje.

2.3.2 Bojno poveljevanje

Drugi vidik umetnosti taktike je odločanje v pogojih negotovosti v časovno omejenem okolju in se pokaže v spopadu nasprotujočih si konceptov med dvema sovražnima, razmišljajočima,

in neodvisnima nasprotnima poveljnikoma z nezdružljivimi cilji. Vsak od poveljnikov želi vsiliti svojo voljo sovražniku, poraziti njegove načrte, in uničiti svojega sovražnika s silo. Spopad sestoji iz prepletanja dejanj teh dveh nasprotnih poveljnikov, kjer se vsak od njiju trudi, da bi uspešno dokončal svojo nalogo in hkrati to preprečil drugemu. Vsak poveljnik potrebuje visoko stopnjo kreativnosti in jasnost misli, da nadigra pripravljenega in sposobnega nasprotnika. Mora hitro uporabiti svojo presojo na manj kot popolno skupno sliko operacije, ki jo dobi od svojega sistema poveljstva in kontrole (C2), da razume vlošek in priložnosti v danem položaju. Poveljnik vedno uporabi najnovejše obveščevalne podatke da si olajša predstavo o sovražniku in okolju. Isti C2 sistem prenaša odločitve, ki izhajajo iz njegovega razumevanja situacije tistim posameznikom in enotam, ki se morajo vključiti in uničiti sovražnikove sile.

2.3.3 Razsežnost človeka

Tretji in zadnji vidik umetnosti taktike je razumevanje človeške razsežnosti-kaj razlikuje dejanski boj od težav med usposabljanjem in v učilnici. Spopad je ena najbolj zapletenih človeških dejavnosti, ki jo zaznamujejo nasilne smrti, trenja, negotovost, in priložnost. Uspeh je od človeškega vidika odvisen vsaj toliko, kot od številčne in tehnološke premoči. Taktik človeškega vidika ne sme prezreti. Trudi se da prepozna in izkoristiti kazalnike strahu in pomanjkljivosti sovražnika, in da premaga sovražnikovo voljo, kajti vojaki ostajajo ključ ustvarjanja bojne moči. Bolj kot katera druge človeška dejavnost, je neprekinjeno bojno delovanje proti inteligentnemu sovražniku tisto, ki pobira davek pri vojakih in izredno obremenjuje njihovo telesno in duševno vzdržljivost. To v vojakih ustvarja otipljive ali neotipljive občutke poguma, strahu, bojnih izkušenj, izčrpanosti, izolacije, zaupanja, žeje in jeze.

Voditelji morajo biti pozorni na kazalnike utrujenosti, strahu, spodrseljavev v standardni disciplini, in zmanjšano moralo pri prijateljskih in sovražnikovih vojakih. Ti pogoji imajo lahko združen vpliv na enote in lahko vodijo do kulminacijske točke enote. Taktik mora razumeti, kako ti pogoji vplivajo na človeško vzdržljivost in jih v upoštevati v svojih načrtih. Razumeti mora meje človeške vzdržljivosti v boju.

2.4 PREMIŠLJENE OPERACIJE IN OPERACIJE NA HITRO ROKO

Operacija na hitro roko je operacija, v kateri poveljnik usmerja svoje takoj razpoložljive sile, z uporabo dopolnilnih ukazov (FRAGOs), v opravljanje dejavnosti z minimalno pripravo, kjer zamenja načrtovanje in čas za pripravo za hitrost izvedbe. Premišljena operacija je operacija, v kateri poveljniku podrobni obveščevalni podatki o položaju omogočajo, da razvije in uskladi podrobne načrte, vključno z več vejami in nadaljevanji. Tako svoje sile organizira po nalogah izključno za operacijo in s tem zagotovi popolnoma sinhronizirano drugače različno ekipo. Izvaja tudi obsežne vaje medtem ko razvija operacije, da bi izoblikoval pogoje za izvedbo svoji izbrane operacije.

2.4.1 Možnosti in kompromisi

Vodja mora v delovanju izbrati pravo točko vzdolž kontinuuma. Njegova odločitev zajema uravnoteženje več dejavnikov, ki delujejo med seboj. Odločitev o nepremišljeni ali namerni operaciji temelji na trenutnem poznavanju razmer sovražnika in svoj oceni, ali so sredstva na voljo (vključno s časom), in način za uskladitev in sinhronizacijo teh sredstev primerna za dokončanje naloge. Če niso, si vzame dodaten čas za načrtovanje in pripravo operacije ali pripelje dodatne sile, da reši problem. Poveljnik se odloči v situaciji negotovosti, ki vedno prinaša nekaj tveganja.

2.4.2 Negotovost in tveganje

Negotovost in tveganje sta del taktičnih operacij in ju ni mogoče odpraviti. Poveljnik ne more biti uspešen brez zmožnosti delovanja v pogojih negotovosti medtem ko tehta med različnimi tveganji in izkorišča dane priložnosti. Čeprav si poveljnik prizadeva za čim večje poznavanje svojih sil, terena in vremena, civilnih vidikov in sovražnika, ne sme dopustiti da ga pomanjkanje informacij ohromi. Več obveščevalnih podatkov o sovražniku ima, bolj je poveljnik zmožen narediti oceno. Manj informacij pomeni za poveljnika večje tveganje za sprejetje slabe odločitve v danih razmerah. Poveljnik nima nikoli popolnih podatkov, vendar je to, da ve kdaj ima dovolj podatkov, da sprejme odločitev v višji nameri in z omejitvami, del umetnosti taktike in je odločilna sposobnost za mesto poveljnika.

Pri izvajanju vojaških operacij se je bolje nagniti na stran hitrosti, drznosti in zagona kot na stran previdnosti, vzamemo da je ostalo isto. Drzne odločitve najbolj obljublajo uspeh; vendar moramo razlikovati med izračunanim tveganjem in igro na srečo. Izračunano tveganje je operacija, v katerih uspeh ni zagotovljen, ampak v primeru neuspeha pušča dovolj sil za obvladovanje nastale situacije. Pripravljenost uporabiti izračunano tveganje zahteva vojaško presojo, s katero se zmanjša tveganje, in sicer s predvidevanjem in skrbnim načrtovanjem, da se ugotovi, ali je vredno tvegati in zgrabiti minljive priložnosti.

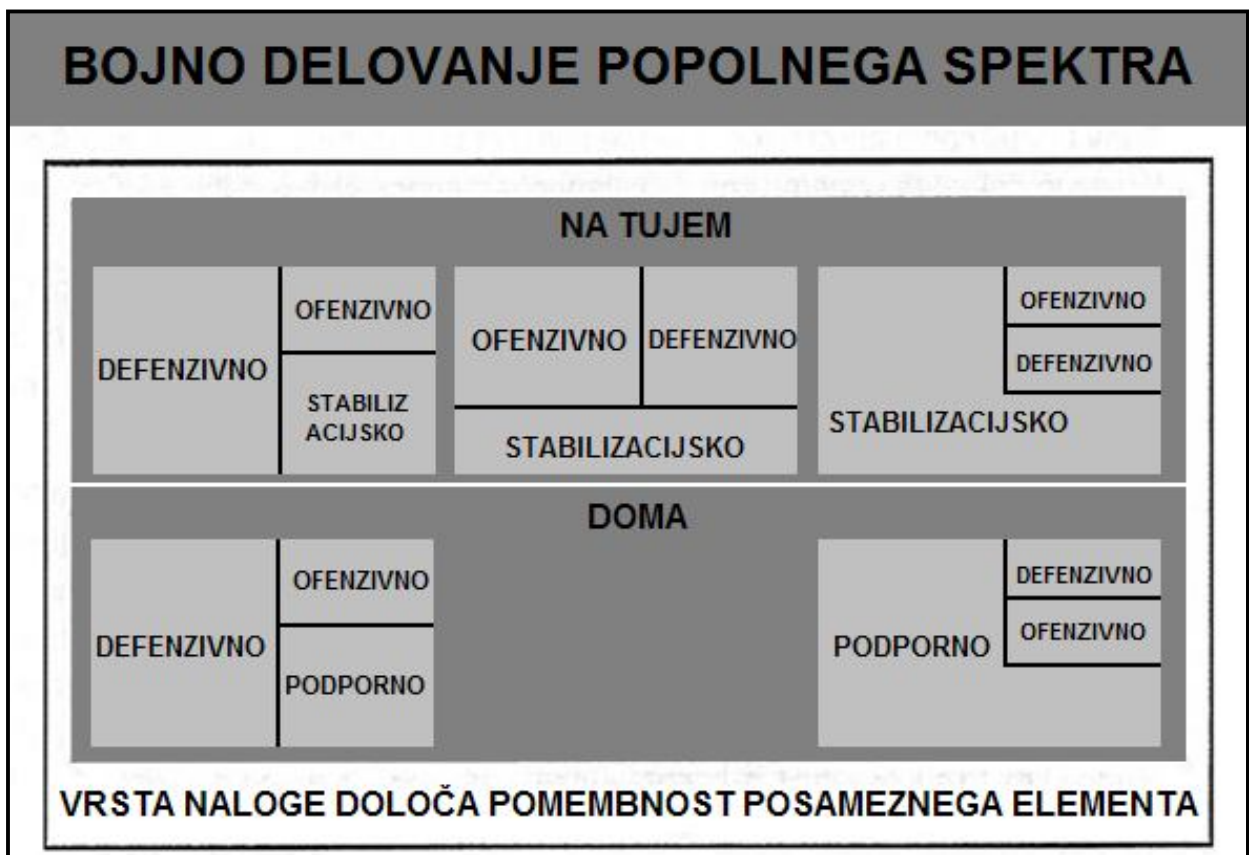
Poveljnik si mora vzeti minimalni čas, potreben pri načrtovanju in pripravi, da zagotovi razumne možnosti za uspeh. Zmanjšana koordinacija na začetku operacije ne prinese optimalnega bojnega delovanja v boju proti sovražniku, vendar pogosto omogoča večjo hitrost in zagon in prinaša možnost presenečenja.

Poveljnik je lahko manj nameren pri načrtovanju in pripravi operacija kadar se sooča z očitno manj sposobnimi in manj pripravljenimi sovražnimi silami. V teh okoliščinah se lahko poveljnik odreče podrobnemu načrtovanju, obširnim vajam, in večjim spremembam v organizaciji nalog.

3 BOJNO DELOVANJE POPOLNEGA SPEKTRA

Operativni koncept vojske je bojno delovanje popolnega spektra, saj manevrske sile oboroženih sil kombinirajo ofenzivna, defenzivna, stabilizacijska in podporna delovanja v medsebojno združene operacije, z namenom prevzeti, ohraniti in izkoristiti pobudo in tveganje za doseg odločilnega uspeha. V ta namen uporabljajo usklajeno delovanje in smrtonosno ter nesmrtonosno orožje proporcionalno glede na nalogo ter imajo izdelano temeljito analizo okolja delovanja. Poslanstvo naloge, ki določa namero in oceno situacije je vodilo za prilagodljivo uporabo oboroženih sil.

Slika 1: Prikaz pomembnosti delovanja popolnega spektra po elementih glede na vrsto naloge.

Vir: Smartbook Small unit tactics (2008, str. 1-5)

Operacije, ki jih ameriška vojska izvaja izven svoje države in ozemelj so sestavljene iz treh osnovnih elementov bojnega delovanja popolnega spektra; ofenzivnega, defenzivnega in stabilizacijskega. Operacije znotraj ozemlja združenih držav Amerike pa so sestavljene iz podpornega, ofenzivnega in defenzivnega delovanja, z namenom podpore civilnim oblastem. Vojska v vseh svojih delovanjih uporablja kombinacijo smrtonosnega in nesmrtonosnega delovanja.

Vojska uporablja ofenzivno in defenzivno delovanje za uničenje sovražnika. Hkrati s tem izvaja tudi podporno in stabilizacijsko delovanje, da ustvari pogoje za delovanje operacije ter da pridobi podporo prebivalstva in civilnih oblasti. Trije elementi bojnega delovanja popolnega spektra – ofenzivno, defenzivno in stabilizacijsko – so nujni v večini vseh operacij in večjih akcij vojske zunaj ozemlja ZDA. V operacijah na domačih tleh, vojska izvaja v večini samo podporno delovanje, čeprav bi v primeru izjemne nevarnosti, kot je napad tuje

oborožene sile, vojska istočasno izvajala kombinacijo ofenzivnega, defenzivnega in podpornega delovanja. Stabilizacijsko delovanje se v večini primerov izvaja na mirovnih misijah, pri vsiljevanju miru in nekaterih omejenih operacijah.

Dandanašnje operacije zahtevajo vsestranske, dobro izurjene enote in sposobne ter prilagodljive poveljnike. V naprej znane formule za uporabo kopenskih sil ni. Vsaka kampanja in večja operacija zahteva izvoren načrt in prilagodljivo izvedbo. Vojaške sile morajo biti sposobne delovati kot del združenih ali mednarodnih sil v kateremkoli spektru konfliktov. Različne kombinacije elementov bojnega delovanja popolnega spektra, so potrebne pri različnih situacijah na terenu. Koncept operacije združuje in tehta med temi elementi, kakor situacija zahteva.

Operacije popolnega spektra vključujejo nenehno prepletanje prijateljskih sil in večjih skupin na področju delovanja. Poleg sovražnika in lokalnim prebivalstvom se morajo vojaki ukvarjati tudi z mednarodnimi partnerji, nasprotniki, civilnimi oblastmi, podjetniki in drugimi civilnimi agencijami. Ta interakcija je preprosta po zasnovi, vendar zapletena v izvedbi.

Primer, sovražnik sestoji iz večjega števila vzporednih elementov, ki jih je potrebno upoštevati. Civilne oblasti segajo od voditeljev na strateški ravni, lokalnih uradnikov do verskih vodij. Prebivalstvo so lahko pripadniki različnih si plemen, etničnih skupin in narodnosti. Znotraj Združenih držav Amerike in njenih ozemelj se naloge in odgovornosti precej razlikujejo od tistih na tujem. S tem namenom oborožene sile doma izvajajo podporne operacije, v tujini pa zagotavljajo stabilnost, čeprav med njimi obstaja mnogo podobnosti.

Operativni koncept opisuje več kot le borbo med nasprotniki. Oborožene sile izvajajo operacije sredi civilnega prebivalstva. Tako morajo oborožene sile sovražnika poraziti in sočasno ustvariti pogoje za civiliste. Napadalne in obrambne naloge premagujejo sovražnika; zagotavljanje stabilnosti ustvarja pogoje za civiliste. Bojno delovanje in dobivanje bitk je pomembno, vendar ni samo po sebi odločilno. Oblikovanje civilnih razmer (v skladu s civilnimi organizacijami, oblastmi in mednarodnimi silami) je prav tako pomembno za uspeh celotne operacije. V mnogih združenih operacijah sta stabilnost ali civilna podpora mnogokrat bolj pomembna kakor napad in obramba. Poudarek na različnih elementih operacije popolnega spektra se spreminja s stopnjo konflikta, časom in lokacijo. V operaciji, kjer prevladuje stabilnost, lahko del sil izvaja sočasne napadalne in obrambne naloge. V združenih državah Amerike je lahko podpora prebivalstvu edina operacija, ki se dejansko izvaja.

Na kratko, noben posamezen element ni vedno bolj pomemben od drugih. Tako je sočasna kombinacija elementov, ki jih poveljniki neprestano prilagajajo razmeram, ključ do uspeha.

3.1 POBUDA

Vse vojaške operacije imajo cilj pridobiti, obdržati in izkoristi pobudo in doseči odločilne rezultate. Operativna pobuda pomeni postavljanje ali določanje pogojev delovanja skozi operacijo. Pobuda daje operaciji duh, če ne oblike, napada. Izvira iz principa ofenzive. Načelo ofenzive ni le napadanje. Je tudi pridobiti, obdržati in izkoriščati pobudo kot zanesljiv način doseganja rezultatov. Zahteva pozitivne ukrepe za spremembo stanja, tako na ozemlju, kakor v informacijskem okolju. Tveganja in priložnosti so bistvene za doseganje pobude. V ta namen poveljniki ocenijo in preudarno sprejmejo stopnjo tveganja. Priložnost nikoli ne traja dolgo. Če poveljnik ni voljan sprejeti tveganja in na to delovati, je zelo verjetno, da priložnosti ne bo več in bo sovražnik izkoristil nedelovanje. Ko enkrat dobijo pobudo, oborožene sile izrabijo priložnosti, ki se pojavijo. Pobuda zahteva neprestano prizadevanje za določanje hitrosti, obenem pa ohranjanje svobode delovanja.

Ofenzivna miselnost, s poudarkom na pobudi, je osnova operativne zasnove vojske in je vodilo vseh poveljnikov v opravljanju dolžnosti. Poudarja priložnosti ustvarjene z akcijo skozi operacije popolnega spektra, bodisi ofenzivne bodisi defenzivne, stabilizacijske ali podporne.

3.1.1 Bojne operacije

V bojnih operacijah poveljniki prisilijo sovražnika, da se odzove na zavezniška dejanja. V napadu se pri tem boj prenese na sovražnika in mu ne omogoča, da bi si opomogel od začetnega šoka napada, pri obrambi pa gre za preprečevanje sovražniku, da bi dosegel uspeh in nato s protinapadi pridobiti pobudo nazaj. Ubiti pripadnike sovražnikovih sil in uničiti njihovo opremo ni edini cilj, ampak nasprotnika prisiliti k nenehnemu odzivu in ga končno pripeljati v brezizhoden položaj. Ohranitev pobude prisili sovražnikove poveljnike v opustitev želenih izbir, sprejemanje prevelikega tveganja, ali delanja dragih napak. Ko sovražnik stori napako, zavezniške sile izkoristijo priložnosti in ustvarijo nove možnosti. Končni cilj je prekiniti sovražnikov odpor in voljo skozi neizprosni pritisk.

3.1.2 Stabilizacijske in podporne operacije

V stabilizacijskih in podpornih operacijah je namen v izboljšanju razmer za civiliste in uporabo bojne moči za preprečevanje slabšanja situacije. Poveljniki določajo cilje, ki so lahko nevojaški, so pa odločilnega pomena za doseg končnega stanja. Ti cilji lahko vključujejo prizadevanja za zagotovitev učinkovitega upravljanja, projekte obnove, ki spodbujajo družbeno blaginjo, in dosledne ukrepe za izboljšanje varnosti državljanov. Zaseg, ohranitev in izkoriščanje pobude je odvisno od pobude posameznika; pripravljenost za ukrepanje v odsotnosti ukazov, ko obstoječi ne ustrezajo razmeram, ali če se pojavijo nepredvidene priložnosti ali nevarnosti. V vojaški zgodovini je veliko primerov, ko je ukrepanje ali neukrepanje podrejenih bistveno vplivalo na taktično, operativno, ali celo strateško situacijo. Ko se pojavi priložnost, je pogosto minljiva. Podrejeni poveljniki morajo hitro ukrepati, celo sočasno s tem ko poročajo svojim poveljnikom. Pobuda posameznika je ključni element bojnega poveljevanja. Operacije popolnega spektra so odvisne od izvajanja osebnih pobud nižjih poveljnikov in višjih poveljniki, ki jim dajejo za to pooblastila.

3.2 SOČASNOST IN SINHRONIZACIJA

3.2.1 Sočasnost

Sočasnost pomeni, početi več stvari hkrati. To zahteva sposobnost izvajati operacije v globino ter jih usmerjati tako, da njihova pravočasnost veča njihovo učinkovitost. Poveljniki vzamejo v obzir celotno območje operacije, sovražnika, informacijsko okolje in civilne razmere. Nato namestijo simultane operacije, ki sovražnika imobilizirajo, zatrejo ali pretresejo, izničijo sovražnikovo sposobnost izvajanje sinhroniziranih ukrepov, ki bi se medsebojno dopolnjevali. Oborožene sile povečajo globino svojega delovanja preko združenih sil, naprednih informacijskih sistemov, in skupnih zmogljivosti. Ker oborožene sile izvajajo operacije po velikih površinah, se sovražnik sooča z veliko možnimi akcijami. Izvajanje globinskih dejavnosti je enako pomembno pri stabilizacijskih operacijah; poveljniki preprečujejo, da bi se sovražna dejanja izvajala izven dosega zavezniških sil. V podpornih operacijah in nekaterih stabilizacijskih operacijah globina vključuje izvajanje operacij, ki dosežejo vse prebivalce na območju delovanja in prinaša tako olajšanje kot upanje.

3.2.2 Sinhronizacija

Hkratno izvajanje elementov celotnega spektra delovanja zahteva sinhronizirano uporabo bojne moči. Sinhronizacija je ureditev vojaške akcije v času, prostoru in namenu, z željo proizvesti največjo relativno bojne moči na določenem kraju in času. Je sposobnost izvesti več sorodnih in medsebojno podprtih nalog na različnih lokacijah ob istem času, proizvesti večje posledice kakor pri posamičnem izvajanju. Sinhronizacija je sredstvo, ne cilj. Poveljniki jo kombinirajo s prilagodljivostjo in pobudo; nikoli ne predajo pobude zaradi sinhronizacije. Namesto tega uskladijo dejavnosti za najboljše doseganje poslanstva. Prekomerna sinhronizacija lahko privede do prekomerne kontrole, kar omejuje pobude podrejenih.

3.3 ELEMENTI BOJNEGA DELOVANJA POPOLNEGA SPEKTRA

Elementi bojnega delovanja popolnega spektra za svojo uspešno delovanje zahtevajo sočasno podpiranje in kombinacijo štirih ključnih dejavnikov. To so: ofenzivno delovanje, defenzivno delovanje, stabilizacijsko delovanje in podporno delovanje.

3.3.1 Ofenzivno delovanje

Ofenzivno delovanje je bojno delovanje, z namenom poraziti ali uničiti sovražnika, zavzeti teren pod nadzorom sovražnika, zavzeti območja bogata s surovinami in poseljena okolja. Namen je vsiliti poveljnikovo željo sovražniku. Napad je odločilna zvrst ofenzivnega delovanja, pri tem sile z ognjem in premikom delujejo po prednjih delih sovražnikove bojne razporeditve in po globini. Ofenzivno delovanje je najboljši način za doseg želenega končnega stanja proti sovražno razpoloženemu, mislečemu in prilagodljivemu sovražniku. Z ofenzivnim delovanjem prisilimo sovražnika, da reagira, deluje oziroma razkrije svoje pomanjkljivosti, ki jih napadalec izkoristi in doseže želeno končno stanje. Za doseg cilja ofenzivnega delovanja lahko poveljnik kombinira posamezne vrste defenzivnega delovanja. Uspešno izvedeno ofenzivno delovanje, sovražnika postavi v izredno neugoden položaj. Pritisk poraza pri sovražniku sproži zmanjšanje volje do bojevanja, zmanjšanje morale za delovanje in poslabša počutje vojakov, kar lahko vodi v njegov popolni poraz oziroma uničenje. Primarne vrste ofenzivnega delovanja so:

- premik v stik
- napad
- izkoriščanje uspeha
- pregon

Ofenzivno delovanje se izvaja z namenom zavzetje prostora, pridobivanje informacij, onemogočanje dostopa sovražnika do virov oskrbe, preusmerjanje sovražnika od težišča našega delovanja, zavajanje, zadrževanje sovražnika na določenem območju in preprečevanje premestitve ali pregrupiranja sovražnikovih sil, prevzemanje pobude, razbitje sovražnikovega napada in oblikovanje varnega okolja za stabilizacijsko delovanje.

OFENZIVNO DELOVANJE V SLOVENSKI VOJSKI

Slovenska vojska ima v svoji doktrini zelo podobno izdelan opis ofenzivnega delovanja, pri čemer so vrste napadov razdelani takole: hitri napad, pripravljeni napad, protinapad, lažni napad in motilni napad. Oblike manevra pri napadu so obhod, globoki obhod, vrinjenje, prodor in čelni napad.

3.3.2 Defenzivno delovanje

Defenzivno delovanje je začasen način bojnega delovanja in se izvaja, ko ima sovražnik pobudo. Osnovni namen defenzivnega delovanja je onemogočiti sovražniku napad in uničiti

njegove ofenzivne zmogljivosti, odvrniti grožnjo in zagotoviti možnosti za ofenzivno delovanje lastnih sil ali za stabilizacijsko delovanje. Obramba sama ne more doseči zelenega končnega stanja, vendar pa lahko oblikuje razmerje sil tako, da nam omogoči protinapad in prevzemanje pobude. Defenzivna delovanja prav tako lahko zagotavljajo »ščit« za katerim vzpostavimo ugodne razmere za stabilizacijsko delovanje. Defenzivna delovanja podpirajo ofenzivna. Namen defenzivnega delovanja je tudi preprečitev zavzetja prostora ali prodor v branjeno območje, pridobiti na času, omogočiti koncentracijo sil v drugem območju, uničiti njegove sile in ga ustaviti v njegovi nameri. Hkrati nam omogočajo kontrolo oziroma nadzor nad ozemljem, surovinami in populacijo na določenem območju. Primarne vrste defenzivnega delovanja so:

- premična obramba
- obramba območja
- povratno delovanje

3.3.3 Stabilizacijsko delovanje

Stabilizacijsko delovanje obsega različna vojaška delovanja, operacije, naloge in aktivnosti, ki se izvajajo izven ozemlja Združenih držav Amerike; v sodelovanju z drugimi organi nacionalne varnosti, z namenom zagotavljanja varnega okolja, pomoč oblastem gostiteljice, izgradnje varnostne infrastrukture v državi in spodbujanjem sprtih strani, da ustavijo sovražnosti. Stabilizacijsko delovanje se lahko vzpostavi v primeru pomoči državi gostiteljici, začasnim oblastem ali je del okupacijskih sil, kadar na napadenem ozemlju ni oblasti. Stabilizacijsko delovanje ima dva spektra delovanja, in sicer *prisilnega (nasilnega) in konstruktivnega (ustvarjalnega)*. Naloga takšnih delovanj je vzpostavitev varnega in mirnega okolja in pospešitev premirja med lokalnimi ali regionalnimi nasprotniki. Stabilizacijsko delovanje s svojo prisotnostjo in aktivnostmi zagotavlja ali sodeluje pri zagotavljanju varnega okolja, v katerem diplomatski, ekonomski, izobraževalni, politični, sodni, razvojni in drugi programi uspešno odstranjujejo vzroke nastale krize in se trudijo za priznanje legitimnosti oblastem. Bistvo delovanja stabilizacijskih delovanj je v tem, da ohranja pobudo pri odstranjevanju vzrokov nastale krize, saj takšno delovanje ne more biti uspešno, če reagira samo na aktivnosti in delovanja sovražnika. Bistvene naloge stabilizacijskih delovanj so:

- vzpostavitev varnosti v državi
- vzpostavitev nadzora v državi
- izgradnja kritične državne infrastrukture
- podpora oblastem
- podpora ekonomskemu in gospodarskemu napredku

Vse naloge se izvajajo z namenom zagotavljanja varnega in mirnega okolja v državi, zagotoviti nujne potrebe prebivalstva, pridobitev podpore pri državi gostiteljici.

STABILIZACIJSKO DELOVANJE V SLOVENSKI VOJSKI

Slovenska vojska stabilizacijsko deluje v operacijah kriznega odzivanja (OKO) ali v okviru mednarodnih pogodb. Prevladujoča oblika operacij kriznega odzivanja so operacije v podporo miru. V operacijah v podporo miru Slovenska vojska izvaja naslednje vrste stabilizacijskega delovanja: preprečevanje konfliktov, vzpostavljanje miru, ohranjanje miru, vsiljevanje miru in humanitarna pomoč.

3.3.4 Podporno delovanje

Podporno delovanje je način delovanja, ki se izvaja na območju ZDA, z namenom podpore državnim organom in institucijam ter podpore varnostnim silam in silam zaščite in reševanja. Vsebuje delovanja, katere imajo za posledico reševanje in pomoč ob naravnih ali človeških katastrofah, nesreč ali terorističnih napadov, znotraj ozemlja Združenih držav in njenih

območij. Vojska ZDA izvaja podpora delovanja samo v primeru, kadar posledice in velikost dogodkov presegajo zmožnosti delovanja državnih organov. Nacionalna garda je po navadi prva vojaška sila, ki reagira v imenu državnih oblasti. V tem primeru deluje v pravnem okvirju poglavja 32, ameriškega zakona o uporabi Nacionalne garde oziroma pod delovanjem pomoči državnim organom. Nacionalna garda je sposobna izvesti vsakršno takšno delovanje, v primeru da bi bile posledice in velikost nesreče preveliki lahko zvezna država zaprosi za pomoč federalne oziroma državne oblasti.

Bistvene naloge stabilizacijskega delovanja: zagotavljanje podpore in pomoči pri naravnih ali drugih nesrečah in pri terorističnih napadih, podpora pri izvrševanju prava in zagotavljanje drugih oblik pomoč. Vse naloge se izvajajo z namenom reševanje življenj, obnovitvi kritičnih organov varnosti in zaščite, vzdrževanju ali obnovitvi prava in reda v družbi, varovanju lastnine in imetja, pomoči lokalnim oblastem in oblikovanje pluralnega okolja delovanja organov zaščite in reševanja.

PODPORNO DELOVANJE V SLOVENSKI VOJSKI

Slovenska vojska izvaja naslednje vrste podpornega delovanja: zaščita, reševanje in pomoč ob naravnih in drugih nesrečah, zagotovitev varnosti, boj proti terorizmu, iskanju in reševanju, evakuacije nevojaškega osebja, sodelovanje s civilnimi organizacijami in zaščite kritične infrastrukture in virov oskrbe.

3.4 SMRTONOSNA IN NESMRTONOSNA DELOVANJA

Obstaja neločljivo povezan in dopolnilen odnos med uporabo smrtonosne sile in med vojaškimi zmožnostmi nesmrtonosnega učinka. Čeprav vsaka situacija posebej zahteva različno količino uporabe sile in prisile, uporaba smrtonosnih in nesmrtonosnih delovanj sproža pri sovražniku precep oziroma dilemo. Smrtonosna delovanja so bistvena za uspeh ofenzivnih in defenzivnih nalog.

3.4.1 Smrtonosna delovanja

Ofenzivne in defenzivne operacije so odvisne od uporabe količine smrtonosnih učinkov delovanja bojne moči po sovražniku. V omenjenih operacij so hitrost, presenečenje in šok sovražnika odločilnega pomena. Zgodovinsko je večinoma zmagovala stran, ki je omenjena načela znala bolje in hitreje uporabiti, ker je bila motivirana zaradi manjših izgub moštva. Takšne zmage omogočajo možnosti za izkoriščanje uspeha v boju. V nekaterih operacijah je bil vpliv hitrosti, presenečenja in šoka dovolj velik, da je nasprotna stran doživela popoln polom. Zadnji tak primer se je zgodil med eno izmed ofenzivnih faz v operaciji Iraška svoboda, leta 2003.

Hitrost pomeni okretnost v spopadu. Omogoča, da enota deluje, še preden je sovražnik pripravljen na boj oziroma še preden se sovražnik zave nastale situacije. Presenečenje se doseže z delovanjem v času, prostoru ali uporabi takšnih metod delovanja, na katere sovražnik ne more ali ne zna reagirati oziroma tega ne pričakuje. Hitrost in presenečenje sta medsebojno povezana. Šok je posledica ogromne uporabe bojne sile. Šok se odraža skozi dovolj veliko hitrost in silo, s čimer porazimo sovražnika. Šok upočasnjuje in zmede sovražnikovo delovanje ali celo uniči sovražnikovo voljo do bojevanja. Včasih je že grožnja z uporabo ogromne bojne moči dovolj, da pri sovražniku povzroči šok in zmedo.

3.4.2. Nesmrtonosna delovanja

Vojske po vsem svetu uporabljajo različne nesmrtonosne oblike delovanja. Stabilizacijsko delovanje po navadi zahteva od vojske, da uporablja nesmrtonosne oblike delovanja, še

posebej pri obnovi kritične infrastrukture v državi. Podporna delovanja so opredeljena kot konstruktivno delovanje vojske za podporo oblastem. Prikaz zmožnosti za uporabo smrtonosne sile (kot je povečana prisotnost vojske v okolju), po navadi zadostuje za vzdrževanje reda v stabilizacijskih in nekaterih podpornih operacijah. V drugih primerih takšno delovanje deluje kot svarilo pred napadom oziroma povračilo za postransko povzročeno škodo. Nekatere oblike nesmrtonosnega delovanja, kot je informacijsko bojevanje je značilno za vse vrste delovanj.

Nasprotna stran »plača« nenehno upiranje in izvajanje protiukrepov v informacijskem bojevanju na fizičnem področju. Delovanja v informacijskem bojevanju vsebujejo napade na sovražnikove sisteme poveljevanja in kontrole, obrambi proti sovražnikovim elektronskim napadom in varovanju prijateljskih informacijskih sistemov.

Nesmrtonosna delovanja v boju vsebujejo širok nabor obveščevalnih in izvidniških ukrepov, protidelovanj in drugih aktivnosti. Nadalje, nesmrtonosna delovanja lahko zmanjšajo posredne učinke na civiliste, v okviru smrtonosnih delovanj usmerjenih proti sovražniku.

Stabilizacijsko in podporno delovanje poudari nesmrtonosna, konstruktivna delovanja vojakov, ki izvajajo svojo nalogo med civilisti. Civilna oblast ima v teh primerih ključno vlogo. V stabilizacijskih delovanjih vojska deluje v sodelovanju z državo gostiteljico in drugimi civilnimi organizacijami, z namenom povečanja legitimnosti državni oblasti države gostiteljice. Nesmrtonosno delovanje lahko prepriča prebivalce, da odrečejo pomoč sovražniku in zagotovijo pomembne informacije našim silam. Izguba podpore med prebivalci za sovražnika pomeni dvojno nesrečno, in sicer: če ostane v okolju tvega, da bo ujet in če se preseli v odročne kraje tvega, da bo izpostavljen smrtonosnim akcijam v manj poseljenih območjih. Učinkovita nesmrtonosna delovanja z uporabo odlično usposobljenih, opremljenih in izurjenih enot je velika moralna prednost v območju delovanja. V takšnih primerih se pri sovražniku pojavi strah in dvom, kar lahko odvrne sovražnika od delovanja.

4 TAKTIČNE NALOGE S POSLANSTVOM

Taktične naloge s poslanstvom opisujejo rezultate ali učinke, ki jih poveljnik želi doseči – *kaj* in *zakaj* izhaja iz poslanstva.

4.1 UČINKI NA SOVRAŽNIKA

Tabela 1: Učinki na sovražnika.

blokirati	uničiti	izolirati
kanalizirati	razbiti	nevtralizirati
obvladovati	vezati	prebiti
poraziti	onemogočiti	obiti

Vir: Smartbook Small unit tactics (2008, str. 1-11)

4.2 AKTIVNOSTI LASTNIH SIL

Tabela 2: Aktivnosti lastnih sil.

izvesti napad	proti izvidniško delovanje	osvoboditi obkoljene sile
izvesti ognjeni napad	umik	obdržati
izvesti preboj/prebiti	izmakniti se	zavarovati
obiti sovražnika	slediti in prevzeti	zasesti
izvesti umik/umakniti se	slediti in podpirati	podpirati z ognjem
»išči in reši«	povezati	zatreti
konsolidacija reorganizacija	in zasesti	
kontrola	obnoviti	

Vir: Smartbook Small unit tactics (2008, str. 1-11)

4.3 VRSTE IN OBLIKE DELOVANJA

Tabela 3: Vrste in oblike delovanja.

PREMIK V STIK <ul style="list-style-type: none"> »išči in napadi« 	IZVIDNIŠKE OPERACIJE <ul style="list-style-type: none"> območja področja komunikacije nasilno izvidovanje
NAPAD <ul style="list-style-type: none"> zaseda demonstracija sile motilni napad naskok preboj 	OPERACIJE V PODPORU MIRU
IZKORIŠČANJE USPEHA	INFORMACIJSKO DELOVANJE
PREGON	ZDRUŽENO DELOVANJE
NAPADNI MANEVER <ul style="list-style-type: none"> obkoliti frontalni napad vriniti v razpored prebiti 	PREHOD PREKO LASTNIH SIL

• obhodni manever	
OBRAMBA OBMOČJA	ZAMENJAVA ENOTE V BOJU
PREMIČNA OBRAMBA	PREHOD PREKO VODNIH OVIR
POVRATNO DELOVANJE	POHOD
• zadrževanje	• administrativni pohod
• umik	• pohod z varovanjem
• odstopanje	• pohod po cesti

Vir: Smartbook Small unit tactics (2008, str. 1-11)

4.4 NAMEN (da bi...)

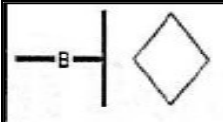
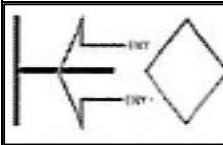
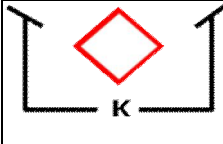
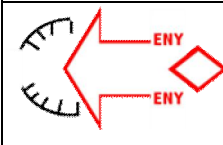
Tabela 4: Namen delovanja.

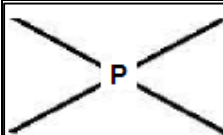
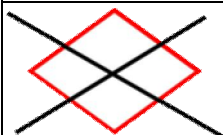
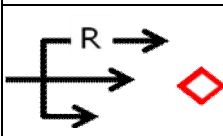
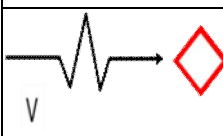
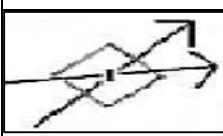
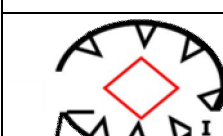
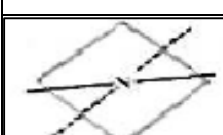
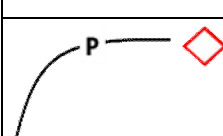
preusmeriti	odpreti	dovoliti
onemogočiti	razviti	oblikovati
zavajati	presenetiti	vplivati
prepovedati/zavrniti	vplivati	podpirati
ovirati	zavarovati	

Vir: Smartbook Small unit tactics (2008, str. 1-11)

4.5 UČINKI NA SOVRAŽNIKA

Tabela 5: Taktični simboli za prikaz učinka na sovražnika.

	BLOKIRATI: ne dopustiti sovražniku dostop do določenega območja ali preprečiti njegovo napredovanje v določeni smeri.
	BLOKIRATI: postavitve ovir, z namenom preprečiti sovražniku fizični dostop do določenega območja in hkrati prostor z ovirami kriti z ognjem.
	KANALIZIRATI; vsiliti smer premika sovražniku in ga usmeriti v neugodno območje. Vsiljevanje smeri se doseže z uporabo terene, ognja in manevra.
	OBVLADOVATI; omejiti sovražniku svobodo manevra na določenem območju, ga prisiliti da se ustavi in onemogočiti njegovim enotam, da bojno delujejo na drugem območju.

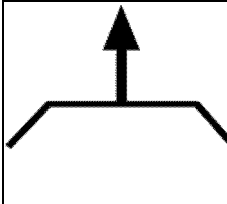
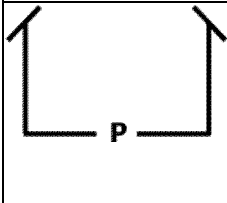
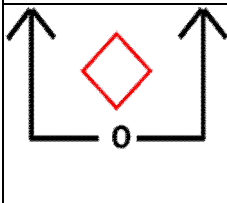
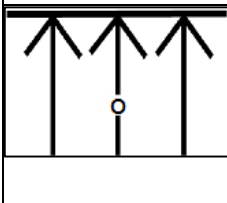
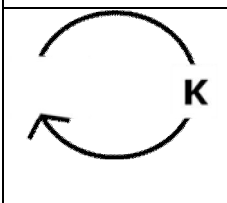
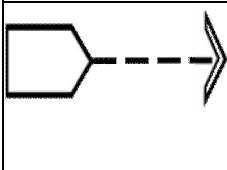
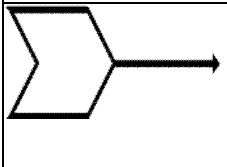
	<p>PORAZITI; zmanjšati učinkovitost sovražnikovih sil do stopnje, ko ne morejo več izvajati bojnih delovanj ali uresničiti svoje namere.</p>
	<p>UNIČITI; poškodovati objekt ali sovražnikove sile do stopnje, ko se brez obnove oziroma zamenjave ne morejo več uporabljati.</p>
	<p>RAZBITI; razbiti sovražnikove sile in njegov tempo delovanja, motiti njegov časovni raspored aktivnosti ali povzročiti predčasno ali necelovito (po delih) angažiranje sil.</p>
	<p>VEZATI; preprečiti sovražniku premik katerega koli dela njegovih sil z določene lokacije za določeno časovno obdobje.</p>
	<p>VPLIVATI; sovražnika ovirati, vezati ali mu onemogočiti delovanje na določenem območju ali komunikaciji. Vplivanje je operacija za oblikovanje razmer in podpira napadalno delovanje drugih lastnih sil.</p>
	<p>IZLORATI; Odrezati sovražnikove sile od njegovih virov podpore, mu onemogočiti svobodo premika in mu preprečiti stik z drugimi sovražnimi silami.</p>
	<p>NEVTRALIZIRATI; onemogočiti sovražniku delovanje z enotami ali logistiko, v določeni operaciji.</p>
	<p>PREUSMERITI; prisiliti sovražnika, da spremeni smer napredovanja.</p>

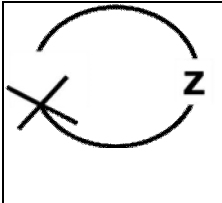
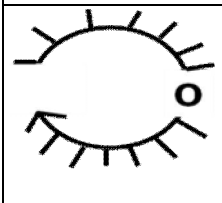
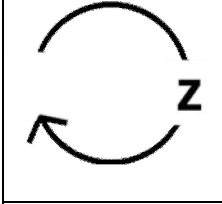
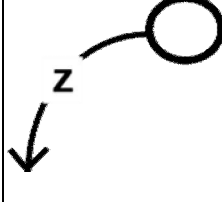
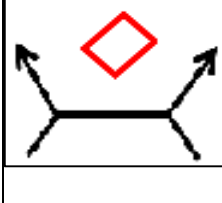
Vir: Smartbook Small unit tactics (2008, str. 1-12)

4.5.1 Aktivnosti lastnih sil

Tabela 6: Taktični simboli za prikaz aktivnosti lastnih sil.

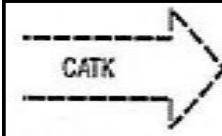
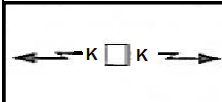
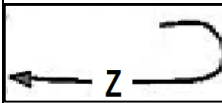
	<p>OGNJENI NAPAD; napasti (spopasti se) sovražnika z uporabo neposrednega ognja in ob podpori ognja, brez neposrednega stika med silami v spopadu.</p>
	<p>PREBOJ/PREBITI SE; prebiti se skozi ali zavarovati prehod skozi sovražnikovo obrambo, oviro ali utrjene položaje. Učinek: vzpostavljen je prehod, ki se vzdržuje.</p>
	<p>OBITI; izvesti manever okoli sovražnikovih sil, položaja ali ovir, z namenom ohranitve hitrosti napredovanja.</p>
	<p>OČISTITI; odstraniti vse sovražnikove sile in uničiti vsak organiziran odpor na določenem območju.</p>
	<p>KONTROLIRATI; vzdrževati fizični vpliv na določenem območju, da ga sovražnik ne more uporabljati. Pogoji ni, da je območje očiščeno, saj lahko sovražnik neposredno in posredno deluje proti našim silam.</p>
	<p>PROTI IZVIDNIŠKO DELOVANJE; ukrepi in postopki poveljnika, z namenom odiranja sovražnikovega izvidovanja in nadziranja lastnih sil.</p>
	<p>UMIK; taktični postopek poveljnika s katero prekine stik s sovražnikom, z namenom uvajanja enote za potrebe druge operacije ali umika iz območja odločilnega napada.</p>
	<p>IZMAKNITI SE; izmik enote iz območja pod neposrednim nadzorom sovražnika, z izvedbo presenečenja, zavajanja ali tajnosti izvedbe.</p>
	<p>SLEDITI IN PREVZETI; spremljati sile, ki izvajajo ofenzivno delovanje in biti pripravljen za nadaljevanje uresničevanja poslanstva v primeru, da so vodilne sile vezane ali zaradi drugih razlogov ne morejo nadaljevati.</p>
	<p>SLEDITI IN PODPRETI; spremljati in podpirati vodilne sile, ki izvajajo ofenzivno delovanje. Sile namenjene za takšno vrsto delovanja niso rezerva, ampak imajo svoje poslanstvo delovanja.</p>

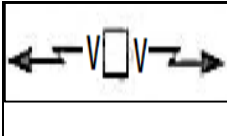
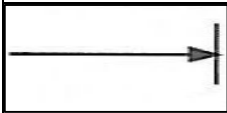
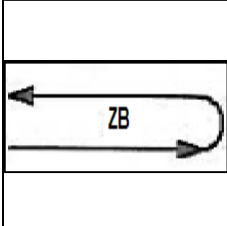
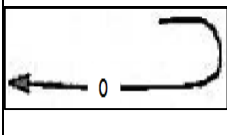
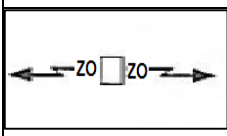

	ZASESTI; razmestiti enoto v določenem območju, vzpostavitev nadzora nad tem območjem, pri čemer ni sovražnikovega odpora.
	OSVOBODITI OBKOLJENE SILE; preprečiti oziroma prekiniti obkolitev lastnih sil.
	OBDRŽATI; ohraniti zemljišče v posesti, da se sovražniku preprečita njegova uporaba ali zavzetje. Učinek: sovražnik ne more uporabljati območja, ni potrebnih sil na zemljišču.
	ZAVAROVATI; s silo ali brez nje pridobiti položaj ali zemljišče ter vzpostaviti takšen razpored sil, ki bo preprečil uničenje ali izgubo sil zaradi sovražne aktivnosti.
	ZAVZETI; očistiti določeno območje in vzpostaviti kontrolo. Na takšnem območju sovražnik ne more več neposredno ognjeno delovati.
	PODPRETI Z OGNJEM; napasti sovražnika z neposrednim ognjem v podporo drugim silam, ki izvajajo manever. Prvotna naloga enote za podporo z ognjem je ta, da onemogočiti ognjeno delovanje sovražnika po lastnih silah, ki izvajajo manever.

Vir: Smartbook Small unit tactics (2008, str. 1-13)

4.5.2 Taktični simboli poslanstva

Tabela 7: Taktični simboli za prikaz poslanstva.

	PROTINAPAD; oblika napada posamezne enote ali vse enote, na sovražniku ki izvaja napad, z namenom preprečitve doseganja njegovega želenega končnega stanja.
	KRITJE; oblika zaščite sil, kjer z bojem zavarujemo glavnino enote, z namenom pridobitve na času in hkrati opazujemo in poročamo o vseh aktivnostih sovražnika. Onemogočamo sovražniku ognjenega delovanja na glavnino enote.
	ZADRŽEVANJE; oblika povratnega delovanja, kjer enota zamenjuje prostor s časom, z namenom upočasnitve sovražnika, zmanjševanje njegove hitrosti prodora in povzročanja čim večje škode sovražniku.

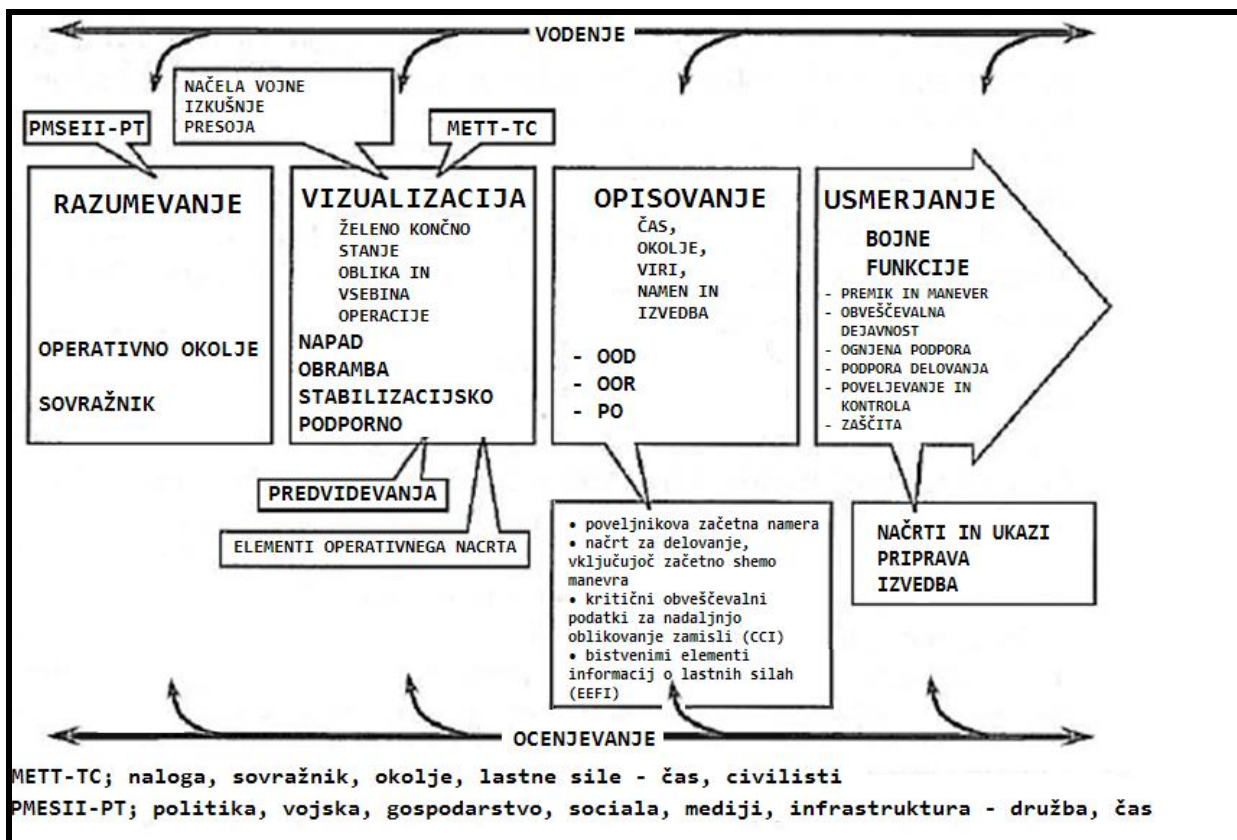
	<p>VAROVANJE; oblika zaščite sil, kjer z bojem zavarujemo glavnino enote, z namenom pridobitve na času in hkrati opazujemo in poročamo o vseh aktivnostih sovražnika. Enote za varovanje ne morejo delovati samostojno, saj se zanašajo na ognjeno moč glavnine.</p>
	<p>PRODRETI; oblika manevra, z namenom prodreti za sovražnikovo linijo obrambe, obrambo razpoloviti in omogočiti uvajanje večje enote, za boj po globini.</p>
	<p>ZAMENJAVA V BOJU; taktično delovanje, z namenom zamenjave enote, ki ne more več nadaljevati boja z enoto, ki je tega sposobna.</p>
	<p>ODSTOPANJE, oblika povratnega delovanja, kjer se enota izven stika s sovražnikom pomika vstran od njega.</p>
	<p>ZGODNJE OBVEŠČANJE; delovanje enote, z namenom zgodnjega obveščanja varovane enote o vseh spremembah situacije.</p>
	<p>UMIK; oblika povratnega delovanja, kjer z organiziranim manevrom prekinemo stik s sovražnikom.</p>

Vir: Smartbook Small unit tactics (2008, str. 1-14)

5 BOJNO POVELJEVANJE

Bojno poveljevanje je znanost in umetnost razumevanja, vizualne predstave, opisovanja, usmerjanja, vodenja in ocenjevanja lastnih sil, z namenom uresničiti poveljnikovo voljo na sovražno razpoloženega, mislečega in prilagodljivega sovražnika. Bojno poveljevanje determinira vodenje na način, da poveljnik prenese odločitev v izvedbo. To naredi preko povezanosti sil, ki jih ima na razpolago in preko bojnih funkcij v času, prostoru in namenu; s ciljem doseganja poslanstva. Bojno poveljevanje je odraz strokovne presoje, ki jo izoblikujejo izkušnje, znanje, šolanje, inteligenca in intuicija poveljnika.

Slika 2: Shema bojnega delovanja

Vir: Smartbook Small unit tactics (2008, str. 1-15)

Poveljniki ves čas operativnega procesa delovanja razumejo, vizualizirajo, opisujejo, usmerjajo, vodijo in ocenjujejo lastne sile in okolje. Najprej oblikujejo lastno in poglobljeno razumevanje sovražnika in operativnega območja, s čimer vizualizirajo svojo želeno končno stanje in koncept, kako doseči to želeno končno stanje. Poveljnik opiše svojo zamisel na način, da doseže namero nadrejenega poveljstva na način, da ne dopusti nobenega dvoma v negotove situacije. Poveljnik na terenu, ki mu je zaupana določena naloga svoj koncept izvedbe dodela do stopnje, ko ga nič ne more presenetiti. Vzporedno s tem poveljnik poišče rešitve za primere, ki jih na nalogi lahko pričakuje, vendar mu jih nadrejeni poveljnik ni povedal. Usmerjanje je samoumevno za bojno poveljevanje; poveljnik usmerja izvedbo naloge na način, da se čim prej in s čim manjšimi izgubami doseže želeno končno stanje in vodi manevrske enote pri doseganju le-tega. Učinkovito bojno poveljevanje zahteva neprestano ocenjevanje situacije in prilagajanje na spremembe v okolici ter v vodenju podenot. Ocenjevanje situacije pomaga poveljniku razumeti trenutne pogoje bojevanja, s čimer poveljnik določi prihodnje naloge za doseg cilja. Svojo enoto vodi na način: vodi z

vzgledom in z lastno prisotnostjo na terenu. S tem postane poveljnik voditelj, kar vzpodbudi vojake (včasih tudi civiliste), da opravijo nalogo, ki bi se ji v normalnih pogojih delovanja izognili oziroma je ne bi želeli narediti. S tem je velikokrat povezano tveganje, ki se ga poveljnik zaveda in zavedno ustvari pogoje za prevzem, ohranitev in izkoriščenje iniciative in posledično doseganja zelenega končnega stanja.

Uspešno bojno poveljevanje opogumi poveljnika in vzpodbudi podrejene za doseganje ciljev. Poveljnik prav tako razume in prepozna znake zmanjšane motivacije podrejenih, saj se zaveda da je vojno območje kaotično, polno stresorjev in nepredvidljivo, vendar s svojim vzgledom in vodenjem opogumi podrejene, da sprejmejo tveganje in izvedejo nalogo v skladu s poveljnikovo namero.

5.1 RAZUMEVANJE

Razumevanje je ključnega pomena za bojno poveljevanje. Je ključnega pomena pri poveljniki zmožnosti pravilnega dojetja situacije in naloge. Pravilna analiza nasprotnika, operativnega območja in sprememb v okolju omogoča izkušenejšim poveljnikom določiti okvirje in načine za doseg svoje namere. Za oblikovanje pravilnega razumevanja operativnega okolja, mora poveljnik kontinuirano in v čim večji meri obiskovati svoja območja odgovornosti, se pogovarjati in analizirati spremembe skupaj s svojimi podrejenimi odgovornimi za posamezna področja ter opazovati in oceniti situacijo. Poveljniki določenih področij lažje in hitreje opazijo spremembe v okolju svoje odgovornosti, s čimer prej opazijo morebitne slabosti ali prednosti, kot to lahko stori poveljstvo. Opisano pogloblja poveljnikovo razumevanje situacije. Razumevanje jim omogoča, da predvidevajo morebitne slabosti, težave, grožnje, prednosti in informacijske luknje. Razumevanje situacije je tako ključnega pomena za poveljnikovo vizualizacijo.

Številni faktorji določajo stopnjo zmožnosti poveljnikovega razumevanje situacije. To so: poveljnikova izobrazba, inteligenca, izkušnje in zaznavanje oziroma dojetje situacije. Obveščevalni podatki, nadzor in izvidovanje je enakega pomena za poveljnika, kot je neposredno opazovanje in poslušanje za podrejene na terenu. Vzdrževanje razumevanja situacije je dinamični proces: poveljnikovo situacijsko razumevanje se spreminja sorazmerno s spreminjanjem operacijskega načrta. Pravilne informacije delujejo kot gorivo za razumevanje situacije in krepijo pobudo poveljnika. Omogočajo, da se poveljnik osredotoči na svojo izvedbo in vizualizacijo trenutnega in naslednjega koncepta za doseg zelenega cilja, ki ga posreduje podrejenim.

5.2 VIZUALIZACIJA

Določitev naloge poveljniku za njega pomeni, da čim prej analizira sprejeto nalogo/ukaz in da je sposoben vizualizirati rešitve in samo situacijo. Vojaške operacije so v osnovi dinamične, in kot take se hitro spreminjajo, zato je ključnega pomena neprestana vizualizacija situacije. Predpogoj za uspešno in pravilno vizualizacijo zelenega končnega stanja je razumevanje operacijskega okolja in analiza dejavnikov METT-TC (naloga (mission), sovražnik (enemy), okolje bojevanja (terrain), lastne sile (troops) – čas (time) in/and civilno prebivalstvo (civilians)). Analiza teh dejavnikov oblikuje celotno operativno okolje delovanja. Poveljnik upošteva trenutno situacijo in izdelava analizo naloge tako, da pomaga pri sami začetni vizualizaciji ter jo po potrebi spremeni ali dopolni. Neprestano ocenjuje svojo vizualizacijo naloge in jo prilagaja situaciji. Poveljnik si pri oblikovanju celotne vizualizacije zelenega končnega stanja pomaga s številnimi viri podatkov in uporabnimi informacijami. Te so:

- skupek elementov operacijskega načrta, ki veljajo za njegovo enoto
- pomoč poveljstva (štaba) in drugih poveljnikov na terenu

- načela vojne
- trenutne ocene situacije
- namere svojega nadrejenega
- izkušenj in presoje
- subjektivnih sposobnostih delovanja

Z vizualizacijo poveljnik oblikuje svojo namero in shemo manevra za celoten potek operacije, in ne samo za začetek akcije.

5.2.1 Poveljnikova vizualizacija

Poveljnikova vizualizacija operacijskega okolja je miselni proces, z nalogo oblikovanja pravilnega zavedanja situacije, določitve želenega končnega stanja in predvidevanje številčnih variant delovanja, po katerih bodo enote dosegle želeno končno stanje. Poveljnik se zato neprestano pogovarja s svojim poveljstvom (štabom). V času načrtovanja naloge je poveljnikova vizualizacija podlaga na oblikovanje začetnih načrtov delovanja in pripravljalnih ukazov. V času izvedbe naloge, vizualizacija pomaga poveljniku pri reševanju težav; če, kdaj in kako se prilagoditi na spremembe situacije. Poveljnik in njegov štab nenehno ocenjujeta potek operacije, v želji po doseženem želenem končen stanju. Podrejeni poveljniki, podporne enote, sosednji poveljniki in nadrejeni poveljniki komunicirajo med sabo, z namenom da primerjajo perspektive svojega delovanja in vizualizacij svojih okolij delovanj. Poveljniki z medsebojno izmenjavo podatkov in informacij širijo in poglobljajo svojo vizualizacijo operacijskega okolja in oblikujejo situacijsko razumevanje vseh enot. Podobno se dogaja znotraj enote, ko štab s svojimi informacijami oblikuje celotno sliko situacijskega okolja enote. Poveljniki zahtevajo od svojih štabov, da jim priskrbijo informacije potrebne za oblikovanje svojih vizualizacij. Poveljniki upoštevajo več dejavnikov pri oblikovanju operacijskega načrta, s tem da se zavedajo morebitnih težav pri izvedbi in pri opisu svoje vizualizacije podrejenim. Koristnost in uporabljivost nekaterih dejavnikov je omejena na taktično raven. Poveljniki zato uporabljajo le takšne dejavnike, ki so uporabni v njihovi enoti in situaciji.

5.2.2 Območje odgovornosti

Območje odgovornosti je tisto geografsko področje, v katerem poveljnik neposredno vpliva na potek operacije z manevrom in ognjeno podporo, praviloma v območju kjer je on sam poveljujoči ali ima nadzor nad njim. Območje odgovornosti je praviloma sestavljeno iz več področjih na katerih potekajo operacije in iz medprostorov. Pravilno razumevanje svojega območja odgovornosti pomaga poveljniku in njegovemu štabu, da lahko uporabi svoje manevrske enote pri delovanju na področjih izven trenutnega območja operacije.

5.2.3 Območje interesa

Območje interesa je območje delovanja poveljnika, vključno z območjem odgovornosti, sosednjimi področji in področji na sovražnikovem ozemlju, kjer potekajo ali bodo v prihodnosti potekale vojaške operacije. V območje interesa sodijo tudi področja pod nadzorom sovražnika, iz katerih sovražnik lahko ogrozi uspešnost našega poslanstva. Območje interesa v stabilizacijskih delovanjih je lahko veliko večje, kot območja v napadalnih in obrambnih operacijah.

5.2.4 Dejavniki METT-TC

Analiza dejavnikov METT-TC je pomoč poveljniku, da določi spremenljivke določene naloge. Uporabljajo se tako v informacijskem delovanju, kot v taktiki enot. Analiza naloge določi karakteristike poteka operacije s pomočjo dejavnikov METT-TC, posebej na njihov vpliv na izvedbo naloge.

5.3 OPISOVANJE

Po končani vizualizaciji operacijskega okolja in zelenega končnega stanja, mora poveljnik to svojo vizualizacijo opisati oziroma predstaviti svojemu štabu in podrejenim enotam, zaradi lažjega in hitrejšega razumevanja svojih nalog in poslanstva. Poveljnik mora biti nedvoumno prepričan, da so njegovi podrejeni razumeli njegovo vizualizacijo naloge preko opisa, z namenom, da lahko slednji začnejo z izdelavo zamisli za delovanje. Poveljnik opiše svojo vizualizacijo preko doktrinarnih terminov, in jo po potrebi razloži in razjasni, v kolikor situacija to dopušča. Poveljnik opiše svojo vizualizacijo preko terminov, kot so:

- poveljnikova začetna namera
- načrtom za delovanje, vključujoč začetno shemo manevra
- kritični obveščevalni podatki za nadaljnjo oblikovanje zamisli
- bistvenimi elementi informacij o lastnih silah (strogo zaupno)

5.3.1 Poveljnikova začetna namera

Poveljnik posploši svojo vizualizacijo zelenega končnega stanja v svojo začetno namero oziroma nalogo. Namen začetne poveljnikove namere je v tem, da pospeši izdelovanje končne poveljnikove namere, saj se sedaj lahko njegov štab ukvarja z določenimi elementi, medtem ko se poveljnik osredotoči na celoten potek operacije. Poveljnik oblikuje začetno namero osebno in je jedrnat opis poveljnikove vizualizacije celotne operacije; jasen pogled na situacijo in poveljnikovo končno stanje. Začetna poveljnikova namera združi namen celotne operacije tako, da je iz nje jasno razvidno zeleno končno stanje.

Z njeno izdajo se začne štabni proces dela. Štab uporabi začetno poveljnikovo namero za oblikovanje in definiranje sheme manevra na način, da se ustvarijo pogoji za doseg zelenega končnega stanja. Oblikovanje in definiranje sheme manevra je naporno delo, za določitev nalog taktičnim enotam, z namenom doseganja zelenega končnega stanja.

5.3.2 Načrt za delovanje; shema manevra

Poveljnik skupaj s svojo začetno namero izdela shemo manevra za svoje podrejene enote. Shema manevra izraža bistvo poveljnikove vizualizacije. Na podlagi vizualizacije operacijskega okolja in zelenega končnega stanja poveljnik izdela začetno namero in shemo manevra, zato je vizualizacija poveljnika eden izmed kritičnih elementov bojnega poveljevanja. Shema manevra je lahko izdelana splošno ali zelo podrobno, odvisno od situacije. Taktično izvedljiva shema manevra je bistvena za uspeh operacije, saj vsebuje prioritete za vsako bojno funkcijo posebej. Lahko bi rekli, da je ogledalo, kako si je poveljnik zamislil razplet operacije. V splošnem opisuje kdaj, kje in kako bo poveljnik uporabil svoje manevrske enote za doseg zelenega končnega stanja, znotraj namere nadrejenega poveljstva.

Poveljnik pri tem uporabi svoje izkušnje in presojo, za čim lažjo in preprostejšo shemo manevra. Pri tem je pomembno v kolikšni meri poveljnik zaupa svojim podrejenim. V kolikor je zaupanje visoko poveljnik pušča veliko svobode in idej za doseg zelenega končnega stanja svojim podrejenim in obratno. Prav tako poskrbi, da njegov štab razume njegovo namero in shemo manevra, vendar dopusti možna razhajanja v shemi manevra, ki jih preizkusi in na koncu določi enega in edinega. Takšno delovanje poveljnika zagotavlja osnovo za izčrpen načrt delovanja operacije, in hkrati onemogoči točno določene postopke in procese končnega načrta za delovanje. To pomeni, da poveljnik lahko spremeni ali dopolni shemo manevra glede na predloge in pripombe štaba, podrejenih ali na spremembe pogojev delovanja.

5.3.3 Kritični obveščevalni podatki

Poveljnikove zahteve po kritičnih obveščevalnih podatkih so tiste informacije, ki poveljniku po lastni presoji časovno skrajšajo sprejemanje odločitev. Dve glavni informacije, ki jih vsak poveljnik potrebuje sta:

- informacije o lastnih silah
- prednostne obveščevalne zadeve

Kritični obveščevalni podatki neposredno vplivajo na sprejemanje odločitev poveljnika v bojnem poveljevanju in povečajo možnosti za uspešno izvedbo vojaške operacije. Podatek mora priti do poveljnika v časovno ustreznem obdobju, v kolikor mu je podatek zaupan prehitro, se zgodi da poveljnik podatek pozabi, v kolikor mu je podatek zaupan prepozno, za dejansko situacijo ni več pomemben in kot tak neuporaben. Poveljnik se tudi odloči ali podatek za njega predstavlja kritični obveščevalni podatek in ga uporabi pri svoji odločitvi in vizualizaciji zelenega končnega stanja ali ne. Dejstvo je torej, da vsi podatki niso kritični obveščevalni podatki in da so iz operacije v operacijo različni; še več; tudi od poveljnika do poveljnika so različni. Kritični obveščevalni podatki so podatki, ki so uporabni za več kot eno odločitev v isti operaciji. V času oblikovanja sheme manevra štab ovrednoti določne podatek kot kritični obveščevalni ali ne. V času priprav na nalogo ali med samo izvedbo štab predlaga spremembo vrednosti podatka glede na njegovo vrednost informacije.

Značilno za kritične obveščevalne podatke je:

- pomembni so za posameznega poveljnika za posamezno nalogo¹
- uporaben samo za poveljnika, ki ga določi kot CCI (commander's critical information)
- prostorsko odvisen – pomemben za trenutno ali bodočo nalogo
- določljiv za predvidljive dogodke ali aktivnosti
- časovno omejen
- vedno je objavljen v ukazu ali načrtu

Poveljnik omeji število kritičnih obveščevalnih podatkov, največ na deset. Manjše kot je število kritičnih obveščevalnih podatkov, lažje je za njegov štab, da si jih zapomni, obdela, prepozna in reagira na njih. Takšno delovanje pomaga štabu in podrejenim, da v čim krajšem času posredujejo podatke, ki jih poveljnik potrebuje nemudoma. Štab ima prednostno nalogo, da na kritične obveščevalne podatke posreduje odgovore oziroma rešitve. Medtem, ko večina štabov posreduje pomembne podatke poveljniku, jih izkušen in strokoven štab obdela in prečiščene posreduje naprej. Prav tako takšen štab prepozna ključne informacije in podatke, ki po naravi niso CCI, vendar so pomembni za poveljnika in mu kritično pomagajo pri bojnem poveljevanju enotam. takšno delovanje štaba se doseže skozi usposabljanje in izkušnje. Z določitvijo preveč obveščevalnih podatkov se zmanjša zmožnost štaba, da jih nemudoma prepozna, obdela, reagira in posreduje poveljniku. Prekomerno število kritičnih podatkov zmanjša zmožnosti zbiranja pomembnih obveščevalnih podatkov.

Lista kritičnih obveščevalnih podatkov se nenehno spreminja. Poveljnik dodaja, spreminja in preklicuje posamezne zahteve, ves čas trajanje operacije. Zahteve so posledica potrebnih informacij, ki jih poveljnik potrebuje za boljše poveljevanje enotam v operaciji. Poveljnik določi status podatka kot CCI ali ne, po svoji lastni presoji, izkušnjah in znanju; lahko pa mu pri tem pomaga štab in v veliki večini primerov je temu tako. Štab tako določi iz nabora kritičnih obveščevalnih podatkov ali gre za prednostne obveščevalne podatke (PIR; priority intelligence requirements) ali za zahteve naših sil po informacijah (FFIR; friendly force information requirements).

---

¹ Lahko se zgodi, da je podatek v istem času in prostoru za enega poveljnika pomemben za drugega pa ne. Lahko se zgodi, da je pomemben za izvedbo ene operacije za izvedbo druge pa ne.

5.3.3.1 Prednostne obveščevalne zadeve

Prednostne obveščevalne zadeve so tisti obveščevalni podatki in informacije, ki so ključni za obveščevalno podporo in ima veliko vrednost tako za poveljnika kot za štab; pri razumevanju delovanja sovražnika ali operativnega okolja. PIR zajema podatke o sovražniku, terenu, vremenu in civilnih zadevah, ki jih poveljnik opredeli kot najbolj pomembne. Zadnje izkušnje iz bojišča so pokazale, da imajo podatki o civilnih zadevah enako vrednost, kot podatki o sovražniku. Slednje nakazuje, da se vsi podatki o civilnih zadevah v današnjih operacijah opredeljujejo, kot prednostne obveščevalne zadeve. Za pridobivanje PIR je zadolžena vojaško obveščevalna služba oboroženih sil.

5.3.3.2 Zahteve naših sil po informacijah

Zahteve naših sil po informacijah so tisti obveščevalni podatki in informacije, ki jih poveljnik potrebuje pri razumevanju statusa lastnih sil in podpornih elementov. FFIR zajema podatke o nalogi, lastnih silah in podpornih elementih ter o času razpoložljivosti lastnih sil, ki so za poveljnika ključnega pomena. V sodelovanju s štabom so za pridobivanje FFIR zadolženi operativni poveljniki na terenu.

5.3.4 Bistveni elementi informacij o lastnih silah

Bistveni elementi informacij o lastnih silah so tisti obveščevalni podatki in informacije o operativnih zmogljivostih lastnih sil, kateri bi, če bi jih imel tudi sovražnik, ogrozili ali zmanjšali možnosti za uspeh operacije. EEFI (essential elements of friendly information) je potrebno varovati in ne dovoliti, da se z njimi seznanja sovražnik. Čeprav EEFI sistemsko ne spadajo pod kritične obveščevalne podatke imajo enako prioriteto varovanja in pomembnosti za uspeh operacije. Narava bistvenih elementov informacij o lastnih silah je torej diametralno nasprotna od kritičnih obveščevalnih podatkov, in sicer se njih ne zbira, odkriva in zasleduje, ampak se jih skriva in varuje. EEFI so opredeljeni kot element o lastnih silah, ki lahko ključno vplivajo na neuspeh operacije, v kolikor jih pridobi sovražnik.

EEFI pomagajo poveljniku varovati kritične podatke in informacije o lastnih silah. Njihova identifikacija in prepoznavanje je prvi korak pri varovanju lastnih sil in bistveni element pri varovanju informacij. Prav tako so glavni element pri načrtovanju vojaških prevar oziroma zavajanj sovražnika. Operativna varnost, informacijska varnost in vojaška prevara vse vpliva na informacijsko nadvlado nad sovražnikom.

5.4 USMERJANJE

Poveljnik pri bojnem poveljevanju usmerja vso dogajanje v poteku operacije. Usmerjanje ima različne oblike, vsebine in izvedbo med samim načrtovanjem, pripravami in izvedbo. Poveljnik se odloča in usmerja podrejene na podlagi lastnega zavedanja situacije in želenega končnega stanja.

5.4.1 Načrti in ukazi

Načrti in ukazi so ključno orodje poveljnika pri vodenju operacij. V operacijah poveljnik poveljuje svojim enotam z ukazi za delovanje. Ukaz za delovanje je dokument oziroma povelje, ki podrejene seznanja z želenim končnim stanjem in poslanstvom enote, in ni toliko namenjen temu, da bi predpisoval tehnike in postopke za doseg ciljev. Zagotavlja oziroma bi moral zagotavljati največjo možno mero svobode podrejenim za doseg poslanstva. Ukaz nadrejenega poveljstva poenoti delovanje podrejenih, samo v primeru, kadar sama situacija to zahteva. Omejitve so zaželeno v primeru, kadar na območju odgovornosti enote morajo

delovati usklajeno, zaradi številnih elementov. Celo takrat poveljniki v bojnem poveljevanju omejuje podrejene na način, da jim v čim manjši meri omejuje njihovo lastno presojo in pobudo za delovanje.

Načini poveljevanja:

1. Podrobno poveljevanje
  - poveljnik se ga poslužuje takrat, ko nima zaupanja v delo podrejenih enot. Podrobno poveljevanje uničuje samoiniciativo, saj so naloge točno določene in opredeljen je njihov način izvedbe.
2. Poveljevanje s poslanstvom
  - poveljnik se ga poslužuje takrat, kadar ima veliko zaupanje v delo podrejenih enot. Poveljevanje s poslanstvom vzpodbuja samoiniciativo, pri čemer morajo imeti podrejeni veliko znanja in strokovnosti.

Kadar je potrebna velika koordinacija med različnimi enotami, poveljnik omeji svobodo delovanja svojih podrejenih z kontrolnimi ukrepi, ki so opisani v načrtu za delovanje in v ukazu za delovanje. Večinoma imajo podrejeni veliko svobode pri izvedbi svoje naloge, slediti morajo le poveljnikovi nameri in konceptu delovanja nadrejene enote. Kontrolni ukrepi se lahko uvedejo med samim delovanjem ali v posamezni fazi delovanja. Takoj, ko situacija dovoljuje poveljnik »vrne« svobodo delovanja svojim podrejenim. Učinkovit ukaz za delovanje vsebuje podatke o situaciji, poveljnikovi nameri oziroma poslanstvu in pomembnih nalogah podrejenih enot. Poveljnikova namera in koncept delovanja postavita meje, ki zagotavljajo enotnost delovanja, in hkrati puščata dovolj svobode podrejenim, da izvedejo nalogo v skladu s svojo zamisljo.

5.4.2 Poveljnikova namera

Poveljnikova namera je jasna in jedrnata izjava poveljnika, kaj zahteva od podrejenih enot in kakšne pogoje morajo vzpostaviti, upoštevajoč sovražnika, okolje in civilno sfero, da dosežejo zeleno končno stanje. Poveljnikova namera jedrnato opiše, kaj definira uspeh naloge. Vsebuje namen operacije in pogoje delovanja za doseganje zelenega končnega stanja. Povezuje nalogo, koncept delovanja in naloge podrejenih enot v celoto. Jasno izražena namera omogoča skupno razumevanje situacije in se navezuje na pogoje, ki morajo biti doseženi za uspešno končanje misije. Med samo izvedbo naloge poveljnikova namera vzpodbuja podrejene za doseg zelenega končnega stanja.

5.4.3 Koncept delovanja

Poveljniku pri bojnem poveljevanju pomaga njegova zmožnost vizualizacije operacije. Takoj, ko poveljnik izvede vizualizacijo jo opiše in prenese na svoje podrejene in štab, z namenom da pospeši razumevanje naloge in njegove namere. Poveljnik se prepriča, da vsi razumejo njegovo vizualizacijo na način, da lahko začnejo z načrtovanjem svojih nalog, znotraj okvirjev poveljnikove namere. Poveljnik opiše svojo vizualizacijo preko doktrinarnih terminov, in jo po potrebi razloži in razjasni, v kolikor situacija to dopušča. Poveljnik opiše svojo vizualizacijo preko terminov, kot so:

- poveljnikova začetna namera
- načrtom za delovanje, vključujoč začetno shemo manevra
- kritični obveščevalni podatki za nadaljnjo oblikovanje zamisli (CCI)
- bistvenimi elementi informacij o lastnih silah (EEFI)

Koncept delovanja je dokument ali povelje, ki definira kako naj podrejene enote delujejo in sodelujejo, z namenom uresničitve ciljev operacije in kako naj poteka operacija, z namenom doseganja zelenega končnega stanja. Izražena je z termini, *operacije odločilnega delovanja*,

*operacije za oblikovanje razmer in podporne operacije*². Koncept delovanja se navezuje na poveljnikovo namero, in sicer kako želi poveljnik uporabiti podrejene enote za doseganje zelenega končnega stanja. Obsega ključne naloge podrejenih enot, njihove odgovornosti in splošni koncept za uresničitev ključnih nalog. Običajno koncept delovanja predvideva status podrejenih enot po koncu izvedene naloge.

5.4.3.1 Operacije odločilnega delovanja

Operacije odločilnega delovanja so tiste operacije, ki neposredno vplivajo in dosegajo želeno končno stanje poveljnika. Vplivajo na izid vojne, operacije, bitke ali boja. To so operacije okoli katerih poveljnik oblikuje težišče delovanja celotnega vojskovališča. Lahko se zgodi, da ima več operacij naloge, ki so odločilne za doseganje zelenega končnega stanja; lahko je več operacij odločilnega delovanja. Enote, ki delujejo izven območja spopada, lahko prav tako izvajajo naloge, ki so odločilne za izid operacije ali vojne in so odločilne za delovanje nadrejenega poveljstva. Takšne naloge se lahko izvajajo sočasno na različnih lokacijah. Poveljnik vizualizira situacijo in določi operacijo odločilnega delovanja, okoli katerih oblikuje in okrepi celotno situacijo.

5.4.3.2 Operacije za oblikovanje razmer

Operacije za oblikovanje razmer so tiste operacije, ki oblikujejo in ohranjajo pogoje za doseganje uspeha operacij za odločilno delovanje. Takšne operacije oblikujejo in ohranjajo pogoje za doseganje zelenega končnega stanja operacij za odločilno delovanje preko analize in preučitve sovražnika, populacije na območju operacije (vključujoč lokalne voditelje) in okolja. Potreba po takšnih operacijah se lahko pokaže v samem operacijskem okolju, s čimer je povezana potreba po silah in kapacitetah. Operacije za oblikovanje razmer se lahko vzpostavijo pred, med ali po operacijah za odločilno delovanje. Nekatere operacije za oblikovanje razmer, še posebej tiste, ki potekajo sočasno z operacijami za odločilno delovanje, imajo za nalogo ekonomičnost uporabe sil za delovanje. V primeru, da poveljnik nima dovolj sil za sočasno delovanje obeh izmed operacij, prilagodi operacije za oblikovanje razmer okoli operacij za odločilno delovanje. Slednje imajo prioriteto pri uporabi sil in kapacitet držav udeleženk.

5.4.3.3 Podporne operacije

Podporne operacije so tiste operacije v vseh fazah poteka operacije, ki omogočajo delovanje operacijam za odločilno delovanje in operacijam za oblikovanje razmer, preko vzdrževanja bojne moči³. Podporne operacije se od ostalih dveh razlikujejo v tem, da so osredotočene na notranje komponente (lastne sile), kot na zunanje dejavnike (sovražnik in okolje). Podporne operacije ne morejo biti odločilne, ampak določajo operativni domet operacij. Na taktični ravni, podporne operacije določajo hitrost uresničevanja celotne operacije, saj zagotavljajo zmožnost lastnih sil prevzemanja, ohranjanja in izkoriščanja pobude oziroma iniciative delovanja.

5.4.3.4 Težišče delovanja

Koncept delovanja na operativni ravni opredeli težišče delovanja, samo takrat kadar je to nujno potrebno, v nasprotnem primeru ima prioriteto podpore enota, ki je udeležena v operaciji za odločilno delovanje. Težišče delovanja je določeno podrejenim enotam, katere

---

² Poveljniki nižjih taktičnih enot običajno ne uporabljajo terminov; OOD, OOR in PO, ampak enostavno določijo težišče delovanja svojih podrejenih enot.

³ Slovenska doktrina opisuje bojno moč, kot vsoto vseh sil in sredstev in vojskovanje oziroma količinski in kakovostni kazalec celotne fizične moči in učinkovitosti enote. Elementi bojne moči so kadri, vojaška oborožitev in oprema, pripravljenost za delovanje, vzdržljivost in kolektivno delovanje.

poslanstvo je v določenem času in prostoru pomembno za izid celotne operacije. Običajno so to enote, okrepljene z dodatno bojno močjo. Poveljnik lahko premika težišče delovanja ves čas trajanja operacije. Enota katera deluje znotraj operacije za oblikovanje razmer, lahko deluje na težišče delovanja, vse dokler se ne začne operacija za odločilno delovanje. Običajno enota, ki je določena za delovanje v operaciji za odločilno delovanje, postane enota na težišču delovanja glede na izvedbo svoje naloge v operaciji.

BOJNE FUNKCIJE

Poveljnik uporablja bojne funkcije, da lahko lažje in učinkoviteje izvaja bojno poveljevanje. Bojne funkcije so skupek nalog in sistemskih rešitev (ljudje, organiziranost, informiranost in procesi), združeni z namenom, da poveljnik lahko uresniči želeno končno stanje. Odločilno, oblikovalno in podporno delovanje kombinirajo vse bojne funkcije, da generirajo bojno moč. Bojne funkcije, ko jim dodamo sedmi element, vodenje, so elementi bojne moči. Bojne funkcije sestavljajo⁴

- Premik in manever
- Obveščevalna dejavnost
- Ognjena podpora
- Podpora delovanja
- Poveljevanje in kontrola
- Zaščita

PREMIK IN MANEVER

Manever je uporaba sil s premikom v kombinaciji s hitrostjo in ognjeno močjo. Z manevrom enota preide v prednostni položaj glede na sovražnika. Manever je osnovni dejavnik osredotočanja bojne moči na odločilni točki in dejavnik gospodarne uporabe sil in doseganja presenečenja. Uporablja se za globinsko delovanje, bližinski boj in delovanje v zaledju. Z manevrom se dosežeta ugoden položaj na bojišču in prenos težišča bojnega delovanja, spreminjata se način in vrsta bojnega delovanja, ohranja ali prevzema se pobuda, zagotavlja svoboda delovanja in zmanjšuje ranljivost sil. Manever se zagotavlja z izkoriščanjem ognja in s premičnostjo enot ter posameznih bojnih sistemov.

OBVEŠČEVALNA ZAGOTOVITEV

Obveščevalna zagotovitev je temelj učinkovitega uresničevanja poslanstva in zelenega končnega stanja, ker zagotavlja ključne informacije za načrtovanje, odločanje in delovanje. obsega ukrepe, postopke in aktivnosti, ki se izvajajo z namenom poznavanja in razumevanja sovražnikovih aktivnosti, zmogljivosti in namer ter zemljišča in vremena. V okviru obveščevalne zagotovitve potekajo izvidovanja, obveščevalna dejavnost ter sistematično opazovanje in pridobivanje podatkov o cilju. Izvaja se v miru in vojni.

Viri obveščevalne dejavnosti so človeški viri, slikovna in pisna gradiva, tehnična sredstva, sredstva zvez, radarji, javni viri, zaplenjena tehnična sredstva ter oprema. Hrbtenica učinkovite obveščevalne zagotovitve je obveščevalni cikel, ki obsega opredelitve obveščevalnih zahtev in načrtovanje, zbiranje in obdelavo obveščevalnih informacij ter njihovo širjenje oziroma posredovanje uporabnikom.

OGNJENA PODPORA

---

⁴ Po doktrini SV so bojne funkcije sestavljene iz drugih elementov, in sicer a) manever, b) ognjena podpora, c) obveščevalna zagotovitev, d) premičnost, oviranje in preživetje, e) zračna obramba, f) zagotovitev delovanja in g) poveljevanje.

Ognjena podpora je skupna in usklajena uporaba ognjenega delovanja kopenskih, mornariških in zračnih bojnih sistemov in delovanje ofenzivnih sistemov elektronskega bojevanja ter neuboynih sredstev na cilje na kopnem in morju. Njen cilj je motenje, onemogočanje, zadrževanje, nevtraliziranje ali uničenje sovražnikovih sil ter bojnih funkcij in sredstev za doseganje operativnih in taktičnih ciljev. Ognjena podpora je usklajena z manevrom sil⁵. Služi kot bojna podpora silam na operativni in taktični ravni.

PODPORA DELOVANJA

Namen podpore delovanja je zagotovitev sposobnosti za delovanje in ohranjanje vzdržljivosti sil za ves čas, potreben za doseganje ciljev oziroma želenega končnega stanja oziroma poslanstva. Osnovni sestavi sta kadrovska in logistična podpora.

Posebna pozornost podpori delovanja je namenjena zdravstveni oskrbi, saj poleg sposobnosti za delovanje vpliva tudi na moralo in zato je eden od najpomembnejših dejavnikov bojne učinkovitosti enot.

POVELJEVANJE IN KONTROLA

Poveljevanje se uresničuje z dejavnostmi poveljnika ter sistema poveljevanja in kontrole. Poveljevanje je pristojnost, predpisana z zakonom, ki jo potrebuje poveljujoči za načrtovanje, organiziranje, vodenje in kontrolo podrejenih enot. Je proces, v katerem uveljavlja svojo voljo in namen ter ju prenaša na podrejene. Sistem poveljevanja in kontrole obsega postopke, organizacijo, kadre, sredstva, objekte in komunikacije za podporo izvajanja funkcije poveljevanja. Hrbtenica sistema so obveščevalni podatki, komunikacijski sistemi in informacijski sistem. Sistem poveljevanja in kontrole omogoča poveljniku pravočasno in pravilno odločanje, dodeljevanje virov in nalog, usklajevanje bojnih funkcij ter vodenje in kontrolo delovanja s katere koli točke na bojišču.

Temeljno načelo poveljevanja je načelo enotnosti poveljevanja. Enotnost poveljevanja pomeni, da je samo en poveljnik tisti, ko odgovarja in poveljuje podrejenim silam v dodeljenem območju odgovornosti pri doseganju želenega končnega stanja na strateški, operativni in taktični ravni.

ZAŠČITA

Cilj zaščite je ohranjanje bojne moči. Zaščita sil so aktivnosti, ki se izvajajo z namenom zmanjšanja ranljivosti podrejenih enot, opreme, objektov in delovanj pred vsemi grožnjami v vseh situacijah. Zaščita sil obsega aktivnosti zračne obrambe, nuklearne, radiološke, biološke in kemične obrambe, protiteroristične ukrepe, zaščito komunikacijskega in informacijskega sistema ter taktične ukrepe, kot so premik, maskiranje, utrjevanje in varovanje.

Inženirska podpora vsebuje dejavnosti za ustvarjanje čim boljše razmere za delovanje in zaščito lastnih sil ter oviranje sovražnikovega delovanja. Obsega oviranje, podporo premiku in podporo preživetju. Nuklearna, radiološka, kemična in biološka obramba zmanjšuje učinke orožja za množično uničevanje in nevarnih snovi. Varovanje je namenjeno zaščiti moštva, objektov, naprav in območij pred sovražnikom in vključuje nadzor območja, da se ohrani svoboda delovanja. Varovanje omogoča zaščito pred delovanjem sovražnikovih obveščevalnih sil, diverzantskih ali terorističnih skupin ali večjih bojnih enot.

---

⁵ Manever brez ognjene podpore je samomor; ognjena podpora brez manevra je neodločnost (neznani avtor).

5.5 VODENJE

Poveljnik po izdaji ukaza za delovanje vodi svoje podenote skozi izvedbo in uresničitev poslanstva. Poveljnik mora imeti močan karakter, moralno in etično veličino ter voljo do vodenja, če želi, da mu podenote sledijo skozi izvedbo naloge. V večini primerov je prisotnost poveljnika na samem mestu delovanja nujna za uspešno vodenje. Napredna informacijska omrežja zagotavljajo poveljniku informacije v realnem času in prostoru za razumevanje poteka naloge in poveljevanja in kontrole, vendar umetnost poveljevanja prihaja iz intuicije, ki jo poveljnik razbere na samem mestu dogajanja. Poveljniki pazljivo izbirajo mesta kjer se bodo nahajali med operacijo, s čimer navdihnejo vojake in razberejo potek celotne operacije. Prisotnost poveljnika na težišču delovanja je znak, da je pripravljen deliti skupno nevarnost za življenje s svojimi podrejenimi. Prav tako mu je v pomoč, da oceni status enote, vključujoč moralo vojakov in poveljujočih. Nadaljnja prisotnost mu omogoča, da oceni človeško dimenzijo operacije, posebej takrat ko strah in izčrpanost zmanjšujeta bojno učinkovitost. V takih primerih morajo poveljniki voditi enoto z lastnim vzgledom; iz oči v oči z vojakom.

5.6 OCENJEVANJE

Ocenjevanje je neprestano opazovanje in vrednotenje trenutne situacije bojišča, še posebej sovražnika in poteka operacije. Poveljnik v sodelovanju s svojim štabom in podrejenimi poveljniki neprestano ocenjuje trenutno situacijo in potek operacije ter jo usmerja in vodi tako, da je skladna s konceptom za delovanje, nalogo in poveljnikovo namero. Na podlagi takšnih ocen izvaja prilagoditve in popravke, z namenom doseči zeleno končno stanje in poveljnikovo namero.

Ocenjevanje poteka znotraj vsake operacije in znotraj vsake faze. Izvaja se primerjava med predvidenimi oziroma pričakovanimi dogodki ter med dejanskim stanjem. Ocenjujejo se trije dejavniki:

- nenehno ocenjevanje delovanja sovražnika in njegove pomanjkljivosti,
- nenehno spremljanje situacije in napredka operacije, z namenom doseganja zelenega končnega stanja in poveljnikove namere,
- ocenjevanje operacije s pomočjo ocenjevanje učinkovitosti in z ocenjevanjem izvedbe operacije.

5.6.1 Merjenje izvedbe

S temi merjenji oziroma ocenjevanji izvedbe, se določa pozitivno / negativno oceno lastnih aktivnosti za doseg zelenega končnega stanja. Odgovarjajo na vprašanje, »je bila izvedena operacija v skladu s poveljnikovo namero?« Ocenjevanje izvedbe na koncu operacije potrdi ali zavrne, ali je bila operacija izvedena uspešno ali ne.

5.6.2 Ocenjevanje učinkovitosti

Ocenjevanje učinkovitosti zajema kriterije, ki ocenjujejo spremembe situacije, kapacitete lastnih in sovražnikovih sil in spremembe v delovanju. Ocenjevanje učinkovitosti je osredotočeno na razplet oziroma posledice posamezne naloge. Odgovarja na vprašanje, »ali enote delujejo v skladu z ukazom, ali so potrebi dodatni ukrepi...« Ocenjevanje učinkovitosti je povezava med poveljnikovo oceno napredka operacije in doseganja poslanstva.

Poveljniki nižjih taktičnih enot opazujejo trenutno situacijo in ocenjujejo morebitne nepričakovane uspehe, napake in sovražnikove aktivnosti. Ko poveljnik oceni situacijo na terenu, začne definirati nove možnosti in grožnje za uspeh operacije. Sprejme tveganje in

izkoristi možnosti, z namenom zmanjšanja potencialnih groženj. Ves čas poteka operacije, poveljnik vizualizira, opisuje in usmerja spremembe znotraj operacije.

NAČELA VOJNE IN OPERACIJ

Devet načel vojne predstavlja najpomembnejše ne-fizične elemente, ki vplivajo na potek operacije na strateški, operativni in taktični ravni. Ameriška vojska je prvič objavila načela vojne po I. svetovni vojni. Skozi leta jih je na podlagi analiz, izkušenj in prakse spreminjala in dopolnjevala. Načela vojne niso predmet nujnega oziroma jih poveljnik lahko ali pa ne upošteva. Dejstvo je, da neupoštevanje načel zmanjša možnosti za uspeh, poveča možnosti za napake in omogoči sovražniku lažje doseganje njegovega poslanstva. Čeprav se jih upošteva v vseh operacijah pa nimajo vedno enakega učinka v različnih situacijah. Njihovo upoštevanje povečuje možnosti za uspeh. Pretekle izkušnje iz bojišč, operacij, bitk in spopadov kažejo na neizogibno dejstvo, da so načela vojne mogočno analitsko orodje poveljnika. Združena doktrina ameriške vojske ima še dodatna tri načela.

Načela vojne in operacij so:

- **DOLOČITEV CILJA**; usmerja vsako vojaško operacijo proti jasnemu, odločilnemu in dosegljivemu cilju,
- **NAPADALNOST**; prevzeti, obdržati in izkoristiti pobudo – iniciativo,
- **KONCENTRACIJA SIL**; koncentracija učinkovite bojne moči ob določenem času na določenem mestu,
- **EKONOMIČNOST UPORABE SIL**; z čim manjšo uporabo sil in čim manjšo porabo sredstev, doseči čim večji uspeh,
- **MANEVER IN PREMİK**; napasti sovražnika iz dominantnega položaja oziroma iz položaja, ki nudi prednosti; skozi hiter in prilagodljiv manever,
- **ENOTNOST POVELJEVANJA**; za vsak cilj in dosego poslanstva enote, zagotoviti poveljevanje enega poveljnika,
- **ZAŠČITA**; nikoli ne dovoliti sovražniku, da pridobi nepričakovano prednost,
- **PRESENEČENJE**; napasti sovražnika v času, prostoru ali načinu na katerega ni pripravljen,
- **ENOSTAVNOST**; oblikuj jasen, nedvoumen in preprost ukaz za delovanje ter ga uresničuj s pomočjo jasnih in preprostih povelj.

Dodatna načela združenih operacij

POTRPEŽLJIVOST

Potrpežljivost zagotavlja uspešnost naloge, za doseg nacionalnega strateškega končnega stanja. Poveljniki so pripravljeni, na morebitno podaljšanje vojaških operacij za doseg nacionalnega strateškega končnega stanja. Nekatero združene operacije potekajo leta in leta, preden uresničijo svojo zeleno končno stanje. Reševanje vzrokov krize je lahko varljivo in zmanjša možnosti za doseg nacionalnega strateškega končnega stanja.

LEGITIMNOST

Oblikovati in vzdrževati voljo za doseg nacionalnega strateškega končnega stanja. Za ameriško vojsko legitimnost izhaja iz treh bistvenih elementov. Prvič, operacija se mora izvajati po ameriškem nacionalnem pravu. Drugič, operacija se mora izvajati v skladu z mednarodnimi zakoni in pogodbami, ki jih priznava in katere podpisnica so tudi Združene države Amerike. Tretjič, operacija mora biti odobrena s strani države gostiteljice, katera ima za posledico okrepitev oblasti.

OMEJENA PRISILA

Zmanjšati postransko škodo in onemogočiti nepotrebno uporabo sile. Omejevanje zahteva previdno in disciplinirano delovanje varnosti, pri izvajanju vojaških operacij in doseganju nacionalnega strateškega končnega stanja. Prekomerna uporaba sile povzroči trenja med prijateljskimi in nevtralnimi strankami pri doseganju nacionalnega strateškega končnega stanja. Iz tega sledi, da se legitimnost delovanja zmanjša, in hkrati poveča legitimnost nasprotne strani.

6 ZAKLJUČEK

Zaključna naloga je več ali manj prevod glavne literature, in sicer Smartbook-a, z naslovom Small unit tactics in podnaslovom Leader's reference guide to conducting tactical operations, iz leta 2008. Iz tega sledi, da v nalogi niso opisane nove oziroma še nepoznane stvari in dejstva, čeprav nekaterih poglavij v Slovenski vojski do tega trenutka nismo imeli prevedenih, tako da je namen naloge dosežen. Nova so verjetno tudi kakšna poimenovanja, s čimer sem dopolnil slovenski – vojaški slovar.

Na začetku naloge sem si zadal tri hipoteze. Skozi nalogo sem prišel do ugotovitev ali so hipoteze pravilne ali ne.

Prvo hipotezo, ki pravi, da je opisovanje ključnih veščin, ki ključno vplivajo na potek boja/bitke, izredno težko in počasno delo, saj so moja predhodna znanja preskromna in preozka za razumevanje vsebin iz ameriške literature, bom potrdil oziroma sprejel. Literatura je napisana tako, da mora imeti bralec dovolj predhodnih znanj, s čimer povezuje, nadgrajuje in razume vsebino. Opisi tem so sicer napisani posplošeno, vendar nastanejo težave pri razumevanju določenih postopkov in opisov, v kolikor bralec nima potrebne strokovne širine in izkušenj. Ta svoj manko sem kompenziral na način, da sem za razumevanje prebral dodatno literaturo in si na koncu uspel ustvariti celotno sliko.

Drugo hipotezo, da bo končna naloga na koncu primerjava med slovensko in ameriško doktrino, saj bom nehote in nezavedno iz ameriške literature impliciral na Slovensko vojsko in na slovenske razmere, bom delno potrdil. Namen zaključne naloge je bil prevod glavne literature Smartbook-a in ne toliko lastno raziskovalno delo obravnavanih tem. Med izdelavo sem bil osredotočen na pravilnost in smiselnost prevajanja, s čimer sem pozabil na primerjavo prevedenega na slovenske razmere. V pomoč mi je bila literatura Vojaška doktrina iz leta 2006, kjer sem iskal določene povezave s Smartbook-om in med seboj primerjal. Tega bi lahko bilo več in tudi na samem začetku sem imel to idejo v mislih, vendar me je kasneje samo prevajanje tako zamotilo, da sem pozabil na primerjavo. Tukaj naj omenim, da s tem da primerjava ni bila v celoti izvedena zaključna naloga ni nepopolna, saj je bil osnovni namen zgolj in samo prevod.

Tretjo hipotezo, ki pravi, da bom med samo izdelavo naloge naletel na nemalo izzivov, ki bodo izhajali iz ameriške terminologije, s čimer bom pri prevajanju ustvaril nove slovensko-vojaške termine, bom sprejel. Prepričan sem, da sem nekatere besede in besedne zveze poimenoval na novo in s tem ustvaril nove slovensko-vojaške termine. S tem je naloga dobila na dodani vrednosti, s čimer sem zelo zadovoljen. Čas bo pokazal v kolikšni meri sem te nove termine prevedel pravilno oziroma uporabno.

Naloga je zame predstavljala izziv, ki sem se ga lotil in rešil z nasmehom na obrazu. Prvo zaradi spoznanja, da bom pridobil nova znanja in izkušnje, in drugo zaradi dejstva ker je temu res tako. Ugotovil sem, da prevajanje strokovne literature zahteva veliko časa, koncentracije in volje do dela, saj v nasprotnem primeru končni izdelek ni optimalno narejen.

LITERATURA

1. BRATUŠEK B. Temelji vojaškega vodenja in menedžmenta. Center vojaških šol. Ljubljana, 2000.
2. br. FURLAN B., maj. REČNIK D., pk. VRABIČ R. in drugi. Vojaška doktrina. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje, Ljubljana, 2006.
3. LUBI D. Vodenje in poveljevanje. fakultete za družbene vede. Ljubljana, 1979.
4. UNGER M., LUKMAN R., RODE A. in drugi. Taktika. Ministrstvo za obrambo, Slovenska vojska, Center vojaških šol. Ljubljana, 2004.

VIRI

1. LARSEN Christoper in WADE Norman M. The small unit tactics SMARTBOOK, leader's reference guide to conducting tactical operations. The lightning press, Lakeland, FL, 2008.
2. WADE M. N. The joint forces operational warfighting SMARTBOOK, guide to joint doctrine, operational warfighnting & theater/campaing planning. The lightning press, Lakeland, FL, 2003.
3. WADE M. N. The leader's SMARTBOOK, doctrinal guide to military leadership & battle focus training. The lightning press, Lakeland, FL, 2008.

SEZNAM SLIK

Slika 1: Prikaz pomembnosti delovanja popolnega spektra po elementih glede na vrsto naloge.....	8
Slika 2: Shema bojnega delovanja.....	21

SEZNAM TABEL

Tabela 1: Učinki na sovražnika.....	15
Tabela 2: Aktivnosti lastnih sil.....	15
Tabela 3: Vrste in oblike delovanja.....	15
Tabela 4: Namen delovanja.....	16
Tabela 5: Taktični simboli za prikaz učinka na sovražnika.....	16
Tabela 6: Taktični simboli za prikaz aktivnosti lastnih sil.....	18
Tabela 7: Taktični simboli za prikaz poslanstva.....	19

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

METT-TC – mission, enemy, terrain, troops-time and civilians

FRAGO – fragmentary order

OKO – operacije kriznega odzivanja

ZDA – Združene države Amerike

CCI – commander's critical information

PIR – priority intelligence requirements

FFIR – friendly force information requirements

EEFI – essential elements of friendly information

IZJAVA O AVTORSTVU

V skladu s SOP – ŠČ02/004 za oblikovanje zaključne naloge kandidatov in slušateljev Šole za častnike, številka 804-200/2009-1, z dne 2.4.2009, spodaj podpisan por. Andrej Plohl, rojen 15.01.1986 v Murski Soboti, izjavljam, da sem avtor zaključne naloge z naslovom: Osnove taktike s poslanstvom

por. Andrej Plohl